

Historik – information om ändringar i vägledningen 2003:6 Assistansersättning

I denna bilaga lämnas en kort beskrivning av de sakliga ändringar som gjorts i vägledningens olika versioner. De olika versionerna presenteras i fallande kronologisk ordning – dvs. den senaste ändringen redovisas först.

Version	Beslutsdatum	Kapitel, avsnitt eller bilagor som ändrats
27	2020-06-23	Kapitel 1, 3, 6–7, 9, 14, 15 och 18. Ny bilaga 2.
26	2020-04-14	Sammanfattning, läsanvisningar, kapitel 1–3, 6–12, 14–15
25	2019-10-25	Läsanvisningar, kapitel 1–2, 6–9, 12 och 15
24	2019-06-27	Läsanvisningar, kapitel 3, 6, 7, 9–12, 14–16
23	2019-04-01	Läsanvisningar, kapitel 6, 7, 10, 11, 12, 13, 14 och 15
22	2018-09-24	Kapitel 2, 4, 5, 6, 7, 9, 12, 13, 15, 16 och 17
21	2018-05-29	Läsanvisningar, förkortningar, kapitel 3, 7 och 11
20	2018-03-23	Kapitel 3, 6, 8, 9, 11, 12, 16, 17
19	2017-11-15	Kapitel 3, 7, 13 och 14
18	2017-09-29	Kapitel 1, 4, 6, 7, 9 och 15
17	2017-08-25	Kapitel 7, 9, 10, 12 och 16
16	2017-05-10	Kapitel 7
15	2017-02-10	Kapitel 2, 3, 6, 7, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18 och 20
14	2016-10-17	Kapitel 1, 2, 3, 6, 7, 9, 10, 12, 13, 15, 16, 18
13	2015-01-22	Kapitel 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17
12	2013-06-12	Kapitel 2, 3, 7, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18
11	2012-12-04	Kapitel 1, 2, 3, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17
10	2012-03-26	Kapitel 7, 9, 10 och 12.
9	2012-01-17	Kapitel 2, 3, 7, 12, 13, 14, 15, 17 och 18.
8	2011-10-28	Ändringar i avsnitt 9.3 Grundläggande behov.
7	2010-12-14	Ändringar i berörda avsnitt med anledning av införandet av socialförsäkringsbalken.
6	2010-05-07	Kapitel 1, 4, 5, 8.4, 12 och 15.
5	2009-09-03	Kapitel 3, 8, 9, 12, 13, 15 och 17.
4	2009-02-05	Kapitel 1, 3, 8, 10 och 12–17.
3	2007-12-12	Kapitel 6, 8, 11, 15 och 17.
2	2006-11-21	Kapitel 9 och 10.

Version	Beslutsdatum	Kapitel, avsnitt eller bilagor som ändrats
1	2006-03-22	Samtliga kapitel har ändrats.

Version 27

Läsanvisningar

Tagit bort informationen om Högsta förvaltningsdomstolens dom i mål nr 2958-19 och domsnytt samt Högsta förvaltningsdomstolens dom i mål nr 3958-19 och domsnytt. Ingen gråmarkering.

Kapitel 1

1.3.1 Bestämmelserna om assistansersättning

Hänvisning till 106 kap. 25 a § SFB har lagts till i texten. Texten är inte gråmarkerad.

1.5 Personlig assistans

Information om lagändring den 1 juli 2020 tillagd i punktlista.

Under *Barn med funktionsnedsättning* har text lagts till om ny bestämmelse gällande föräldraansvar utifrån 51 kap. 6 § SFB.

Kapitel 3

3.1 Ansökan

En elektronisk signerad ansökan måste behållas intakt för att den digitala underskriften ska vara gällande.

3.6 Omprövning av rätten till assistansersättning

Hänvisning till 106 kap. 25 a § SFB har lagts till i texten. Texten är inte gråmarkerad.

Kapitel 6

6.1.1 Förutsättningar i lagstiftningen

Nya frågor har lagts till i steg 6 och 7 gällande deltagande i barnomsorg/skola. Texten är inte gråmarkerad.

6.3.1 Assistansersättning lämnas inte vid sjukhusvistelse

Texten som beskriver bedömningen av särskilda skäl vid sjukhusvistelse har skrivits om till en punktlista. Text har lagts till om när föräldraansvar inte ska beaktas vid sjukhusvistelse.

6.5 Sjukvårdande insatser

Domsnytt 2018:007 har ersatts av 2020:013. Texten är inte gråmarkerad.

6.6 Behöver personen ett personligt utformat stöd för hjälp med grundläggande behov?

Ny lagtext inlagd i lagrutan under 9 a § LSS.

6.7 Finns rätt till assistansersättning

Ny fråga gällande deltagande i barnomsorg/skola har lagts till i punktlistan.

Lagt till hänvisning till avsnitt 6.10 för att läsa mer om när särskilda skäl inte behövs i barnomsorg eller skola.

6.8 Föräldraansvar

Ny lagtext inlagd i lagrutan under 51 kap. 6 § SFB.

Två nya stycken har lagts till gällande föräldraansvar vid barns behov av hjälp med andning och måltider i form av sondmatning.

Sjukhusvistelse

Texten har delats upp i tre stycken. Text har lagts till om när föräldraansvar inte ska beaktas vid sjukhusvistelse i samband med barns behov av hjälp med andning och måltider i form av sondmatning.

6.10 Vistas eller deltar personen i barnomsorg, skola eller daglig verksamhet?

Ny lagtext inlagd i lagrutan (106 kap. 25 a § SFB).

Ny text har lagts till gällande när assistansersättning kan beviljas avseende andning och måltider i form av sondmatning utan krav på särskilda skäl. Ny text i två olika stycken har även lagts till under rubriken *Särskilda skäl*.

6.11 Finns rätt till assistansersättning för andra personliga behov?

Ny lagtext tillagd i lagruta under 9 a § andra och tredje stycket LSS.

Ny fråga har lagts till i punktlistan gällande deltagande i barnomsorg/skola.

Kapitel 7

7.3.3 Uppgifter från barnomsorg, skola eller daglig verksamhet

Ny text tillagd om att uppgifter kan behöva inhämtas från barnomsorg eller skola om sökanden där behöver hjälp med andning eller måltider i form av sondmatning.

Ny rubrik på metodstöd om att det enbart gäller när den sökande anser sig ha särskilda skäl.

7.5.3 Annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper

Nya frågor tillagda om kommunikationssvårigheter och kvalificerade aktiverings- och motiveringsinsatser.

Kapitel 9

Ny lagtext inlagd i lagrutan under 9 a § LSS.

Text tillagd i två stycken gällande lagändringen 1 juli 2020.

Text tillagd avseende annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper efter HFD 2020 ref. 7.

9.1 Behov av hjälp med grundläggande behov

Ny lagtext inlagd i lagrutan gällande 9 a § första stycket LSS.

Domsnytt 2018:007 har ersatts av 2020:013. Texten är inte gråmarkerad.

Ett stycke har tagits bort under rubriken *Speciella krav för tre av de grundläggande behoven*. Ingen gråmarkering.

Ny skrivning under *Aktiverings- och motiveringsinsatser* med anledning av HFD 2020 ref. 7

Ny beskrivning under *Hjälpen ska vara av integritetsnära karaktär* om att det inte ställs krav på att hjälp med andning och måltider i form av sondmatning är av integritetsnära karaktär. Även nytt stycke om när hjälp med kommunikation och annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper ska anses vara av tillräckligt integritetsnära karaktär.

9.1.1 Hjälp med andning

Två stycken har tagit bort som handlade om att hjälpen ska vara av särskild karaktär.

Två nya stycken har lagts till om att hjälp med andning ska anses som personlig assistans för grundläggande behov oavsett hjälpens karaktär.

9.1.3 Hjälp med måltider

Då FKRS 2018:04 har utgått har flera stycken samt Läs mer hänvisning tagits bort.

Domsnytt 2018:007 har ersatts av 2020:013. Texten är inte gråmarkerad.

Två nya stycken har lagts till om att hjälp med måltider i form av sondmatning ska anses som personlig assistans för grundläggande behov oavsett hjälpens karaktär.

9.1.6 Annan hjälp som förutsätter ingående kunskap

Ny text tillagd avseende HFD 2020 ref.7 och tidigare stycken borttagna.

Nya stycken tillagda under *Vad ingår i annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper som grundläggande behov* som förtydligar vad som avses med annan hjälp som förutsätter ingående kunskap. Skrivning om koppling till andra grundläggande behov borttagen. Även mindre justeringar med hänvisning till HFD 2020 ref. 7 och domsnytt 2020:003 i styckena *Konsekvenserna av utebliven hjälp, Frekvensen på ingripandena, Hjälpens karaktär* och *Ingående kunskaper* där ordet tillsyn ändrats till hjälp.

Justerade frågeställningar under *Att ta ställning till i bedömningen*.

9.1.7 Metodstöd – bedömning av personlig assistans för grundläggande behov

Ny beskrivning under steg 4 om att andning och måltider i form av sondmatning kan ge rätt till ersättning oavsett hjälpens karaktär. De grundläggande behoven kommunikation och annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper tillagda.

Nytt stycke under steg 5 gällande bedömning av grundläggande behov när sökande behöver hjälp med andning och sondmatning.

9.2 Andra personliga behov

Lagt till ny lagtext i lagruta under 9 a § andra stycket LSS.

Lagt till stycke om att vilka åtgärder i samband med de grundläggande behoven andning och sondmatning som alltid ska vara assistansgrundande för andra personliga behov.

Avsnittet har strukturerats om och två nya rubriker har tillkommit:

9.2.1 Kvalificerade hjälpinsatser.

9.2.2 Andra personliga behov som inte kräver en kvalificerad hjälpinsats. Detta avsnitt innehåller ett helt nytt stycke gällande direkt nödvändiga hjälpåtgärder i samband med andning och måltider i form av sondmatning. Tidigare beskrivning av

andra personliga behov som inte kräver en kvalificerad hjälpinsats har fått ny rubrik och text har anpassats efter detta.

Tidigare metodstöd har arbetats om och fått avsnittsnummer 9.2.3. Ett nytt metodstöd gällande bedömning av direkt nödvändiga hjälpåtgärder i samband med andning och måltider i form av sondmatning har tillkommit. Nya rubriker på tidigare beskrivningar. Under rubriken *Bedömning av tid under dygnsvila och tid i samband med aktiviteter utanför hemmet* har parenteserna "som förutsätter en kvalificerad hjälpinsats" tagits bort under Steg 1 (båda frågorna). Ingen gråmarkering. Hänvisning till avsnitt 6.10 har lagts till.

9.5 Metodstöd – beräkning av tid

Lagt till text om att det för vissa hjälpbehov finns rätt att ha assistansersättning för tid i skola och barnomsorg. Även tillägg gällande föräldraansvar vid barns behov av hjälp med andning och måltider i form av sondmatning.

9.5.2 Beräkning av grundläggande behov

Lagt till nytt stycke om när tid i barnomsorg eller skola ska ingå i genomsnittsberäkningen.

9.5.4 Beräkning av det totala behovet

Rubrik Livsområden är tillagt för punktlista.

Kapitel 14

14.3.2 Utbetalning till assistansanordnare

En elektronisk signerad ansökan måste behållas intakt för att den digitala underskriften ska vara gällande.

Kapitel 15

15.3 Räkning

En elektronisk signerad ansökan måste behållas intakt för att den digitala underskriften ska vara gällande.

15.6.4 Vistelse i eller deltagande i barnomsorg, skola eller daglig verksamhet

Lagt till ny lagtext i lagrutan gällande 106 kap. 25 a § SFB.

Nya stycken om när assistansersättning kan betalas ut avseende andning och måltider i form av sondmatning utan krav på särskilda skäl.

Kapitel 18

18.1 Återbetalning

Nytt stycke med information om att en anordnare som bedriver yrkesmässig verksamhet med personlig assistans kan bara vara betalningsmottagare av assistansersättning för personer som anordnaren har tillstånd att bedriva verksamhet för. HFD dom 3958-19 Domsnytt 2020:009.

Källförteckning

Försäkringskassans rättsliga ställningstaganden

Tagit bort 2018:04 Bedömning av hjälp med måltider.

Domsnytt

Domsnytt 2018:007 har ersatts med Domsnytt 2020:013

Domsnytt 2016:017 har ersatts med Domsnytt 2020:012

Domsnytt 2015:041 har ersatts med Domsnytt 2020:014

Förarbeten

Prop. 2019/20:92 Personlig assistans för samtliga hjälpmoment som avser andning och måltider i form av sondmatning, har lagts till.

Bilaga 2

Ny bilaga tillagd som beskriver de äldre bestämmelserna i 9 a § LSS för tid före den 1 juli 2020.

Version 26

Den 1 januari 2020 ersattes termen landsting med region. Samtidigt skedde förändringar i 106 kap. 24 § SFB med anledning av den ändringen. Sveriges Kommuner och Landsting heter numera Sveriges Kommuner och Regioner. Ändringar har gjorts i vägledningen med anledning av detta på samtliga ställen men är inte gråmarkerade.

Ändring som hör till denna förändring finns i sammanfattning, avsnitt 1.2, 2.6, 3.7, 6.3, 7.5.2, 10.3.1, 10.3.8, 10.4.3, 10.5.1, 10.9, 11.4, 14.2.2,

Läsanvisningar

Lagt till Denna version av vägledningen beslutades efter att Högsta förvaltningsdomstolen meddelade dom i mål nr 3958-19 (se domsnytt 2020:009). Konsekvenserna av domen har inte arbetats in i den här versionen av vägledningen.

Korrigerat namn på vägledning 2001:3 *Offentlighet, sekretess och behandling av personuppgifter* som tidigare hette *Offentlighet eller sekretess?*

Förkortningar

Tagit bort Sveriges Kommuner och Landsting och lagt till Sveriges Kommuner och Regioner.

Kapitel 3

3.1 Ansökan

Nytt stycke med hänvisning till 110 kap. 4 § SFB.

Stycke har flyttats hit från 3.5 Prövning av rätten till fler timmar

Nytt stycke om socialnämnd.

3.5 Prövning av rätten till fler timmar

Avsnittet är helt omarbetat.

3.6 Omprövning av rätten till assistansersättning

Meningen " Omprövningen ska utgå från den senaste prövningen av rätten till assistansersättning." har omformulerats till "Omprövningen ska utgå från de assistanstimmar som beviljats och de bedömningar av förutsättningarna som ligger till grund för dessa."

Tre nya stycken har lagts till som handlar om ny tillämpning vid väsentligt ändrat förhållande som innebär en minskning av antalet timmar, samt tillhörande metodstöd – utreda och bedöma vid omprövning.

Kapitel 6

6.1 Bedöma rätten till assistansersättning

Nytt stycke ” Vid en prövning om rätten till fler assistanstimmar behöver man också ta hänsyn till det totala antalet beviljade assistanstimmar som den försäkrade sedan tidigare är beviljad.”

6.1.1 Förutsättningar i lagstiftningen

Ny underrubrik ”Bedöma förutsättningarna vid en prövning av rätten till fler assistanstimmar” med tillhörande ny text som handlar om att bedöma förutsättningarna vid prövning av fler timmar.

6.4 Tillhör personen LSS personkrets?

Lagt till vid en prövning av rätten till fler assistanstimmar bör det endast i undantagsfall finnas skäl att bedöma personkrets annorlunda än i tidigare beslut.

6.10 Vistas eller deltar personen i barnomsorg, skola eller daglig verksamhet?

Meningen ”Beroende på vad den försäkrade ansöker om assistansersättning för kan bedömningen enligt 106 kap. 24–25 §§ återkomma vid flera tillfällen.” har tagits bort eftersom prövningen av särskilda skäl även kan ske i samband med omprövning enligt 51 kap 12 SFB.

Under rubriken *Särskilda skäl* har ett nytt stycke har lagts till sist i avsnittet där det beskrivs att bedömningen av särskilda skäl görs i förhållande till barnomsorg, skola eller daglig verksamhet enligt LSS. Om den försäkrade byter från en typ av verksamhet till en ny typ av verksamhet, ska Försäkringskassan bedöma om det finns särskilda skäl i den nya verksamheten.

Kapitel 8

8.1 LSS Personkrets

Förtydligat att Försäkringskassan ska fatta beslut om personkretstillhörighet i de fall personen beviljas assistansersättning.

Kapitel 9

9.1 Behov av hjälp med grundläggande behov

Utvecklat avsnittet *Hjälpen ska vara av integritetsnära karaktär*. Lagt till ett stycke om bedömning av hur ofta en person behöver få hjälp med ett grundläggande behov.

9.1.2 Hjälp med personlig hygien

Avsnittet är omskrivet med anledning av HFD 2019 ref. 56 där HFD slagit fast att med personlig hygien avses att hålla människokroppen ren från smuts och andra ohälsosamma ämnen.

9.1.3 Hjälp med måltider

Förtydligat kring hjälp med måltid när den försäkrade inte är fysiskt förhindrad att föra maten till munnen.

9.1.6 Annan hjälp som förutsätter ingående kunskap

Lagt till hänvisning till HFD mål nr 3757-18, samt domsnytt 2020:003.

Kapitel 10

10.9 Hjälpmedel och bostadsanpassning

Hänvisning till bestämmelserna i HSL kring regionen och kommunens ansvar kring hjälpmedel är borttagen eftersom det kan läsas i lagen. Tidigare avsnitt 10.9.1 Hjälpmedel och avsnitt 10.9.2 Bostadsanpassning har tagits bort eftersom informationen kan ligga under samma rubrik 10.9 Hjälpmedel och bostadsanpassning.

Kapitel 11

11.2.1 Beslut av särskilt utsedd beslutsfattare

Förtydligat att det i beslutet ska anges om Försäkringskassan tagit ställning till om sökanden bedöms tillhöra eller inte tillhöra personkretsen (51 kap. 2 § SFB).

Justerat punkten beslut vid omprövning (51 kap. 12 § SFB) med anledning av ändrad tillämpning att ett beslut kan bli oförändrad, minskning och indrag.

11.2.2 Beslut om assistansersättning av handläggare

Lagt till beslut om att förutsättningarna för omprövning av assistansersättning enligt 51 kap. 12 § SFB inte är uppfyllda efter tillägg i Försäkringskassans interna föreskrifter (2016:02) Generaldirektörens arbetsordning för Försäkringskassan från och med 9 mars 2020.

Lagt till beslut om byte av betalningsmottagare i de fall Försäkringskassan fattat ett administrativt beslut om att inte längre betala ut assistansersättning till en viss assistansanordnare (51 kap. 19 § SFB).

Tagit bort punkten Beslut om att dra in assistansersättningen tillfälligt (110 kap. 52–53 §§ SFB) se avsnitt 7.4.

11.5 Administrativt beslut om att inte längre betala ut assistansersättning till en viss assistansanordnare.

Nytt avsnitt avseende administrativt beslut.

Kapitel 12

12.3

Hänvisning ändrat från 15.6.8 till 15.6.9 på grund av förändring i avsnittsnumrering i kapitel 15.

Kapitel 14

14.2

Lagt till ny läshänvisning.

14.3.2

Lagt till information om att Försäkringskassan kan välja att inte betala ut ersättning till en anordnare även om den försäkrade har begärt det (*HFD 2019 ref.21, domsnytt 2020:004*).

Kapitel 15

Lagt till nytt avsnitt 15.6.5. Krav på assistenten med anledning av Försäkringskassans rättsliga ställningstagande 2020:01 Utredning av personliga assistenters identitet i ärenden om assistansersättning. Det innebär en följdändring i avsnittsnumrering tidigare 15.6.5 och följande.

Källförteckning

Rättsliga ställningstaganden

Lagt till 2020:01 Utredning av personliga assistenters identitet i ärenden om assistansersättning har lagts till.

Tagit bort 2017:02 Hjälp med det grundläggande behovet personlig hygien inom assistansersättning, utgått.

Domsnytt

2020:009

2020:004

2020:003

2019:031

Domar

HFD mål nr 3958-19, 2020-03-27

HFD mål nr. 3757-18, 2020-02-10

HFD 2019 ref. 56

HFD 2019 ref. 21

HFD 2019 not. 4

Försäkringssans vägledningar

Korrigerat namn på vägledning 2001:3 *Offentlighet, sekretess och behandling av personuppgifter* som tidigare hette *Offentlighet eller sekretess?*

Version 25

Med anledning av att andning från och med 1 november 2019 är ett grundläggande behov i 9 a § första stycket LSS läggs andning in som grundläggande behov i lagrutor och text som beskriver grundläggande behov.

Läsanvisningar

Lagt till att denna version av vägledningen beslutades efter att Högsta förvaltningsdomstolen meddelade dom i mål nr 6050-17. Konsekvenserna av domen har inte arbetats in i den här versionen av vägledningen.

Kapitel 1

1.2 Lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)

Lagt till Läs mer hänvisning

1.5 Personlig assistans

Flyttat text inom avsnittet för att det ska komma kronologiskt. Lagt till text att det kommit avgöranden efter införandet av de grundläggande behoven och att det medfört tillägg i lagstiftningen. Tillägg i 9 a § andra stycket LSS från och med 1 april 2018, och förändring samtidigt i 51 kap 12 § SFB. Tillägg i 9 a § första stycket från och med 1 november 2019. Lagt till en Läs mer hänvisning.

Barn med funktionsnedsättning

Lagt till 6 a § LSS och 8 § andra stycket LSS i lagruta.

Vad är inte personlig assistans

Lagt till 51 kap. 5 § SFB.

Kapitel 2

2.4 Hälso- och sjukvården

Lagt till att IVO har tillsyn över patientsäkerhetslagen och att misskötsel av egenvårdsbedömningar kan aktualisera ingripanden.

2.5 Andra statliga myndigheter

Inspektionen för vård och omsorg

Lagt till Läs mer hänvisning.

2.6 Verksamheter som bedrivs med personlig assistans

Lagt till 51 kap. 2 § tredje stycket SFB.

2.8 Lämna uppgifter till andra myndigheter

Lagt till stycke om kontakt med Inspektionen för vård och omsorg vid misstanke om oskicklighet av hälso- och sjukvårdspersonal.

Kapitel 6

6.1 Bedöma rätten till assistansersättning

Stycke med hänvisning till Domsnytt 2014:024 har flyttats till detta avsnitt, fanns tidigare i inledningen av kapitel 9. Ingen förändring i övrigt.

6.1.1 Förutsättningar i lagstiftningen

Lagt till andning i uppräknningen av grundläggande behov i bilden.

6.6 Behöver personen ett personligt utformat stöd för hjälp med grundläggande behov?

Lagt till att andning också är en del av den dagliga livsföringen.

Lagt till Läs mer hänvisning.

Kapitel 7

7.5.2 Analys av det medicinska underlaget

ICF- modellen.

Lagt till text om att ICF sedan 2017 täcker alla åldrar. Orsaken att ICF-CY finns kvar i Vägledningen är att hänvisningen till den finns kvar i FKRS 2017:02.

7.5.3 Metodstöd – försäkringsmedicinsk analys

Lagt till frågor för andning i metodstöd försäkringsmedicinska analys under rubriken grundläggande behov.

Kapitel 8

8.4 LSS personkrets – tredje gruppen

Betydande svårigheter i den dagliga livsföringen

Lagt till att andning är en del av den dagliga livsföringen.

Kapitel 9

Inledningen till kapitel 9 delvis omgjord tillägg med andning som grundläggande behov och övergångsbestämmelser till lagen från och med 1 november.

9.1 Behov av hjälp med grundläggande behov

Nytt upplägg av inledningen av de grundläggande behoven. Texten strukturerad med rubriker Stora och Varaktiga funktionshinder, Att bedöma vad som ger rätt till personlig assistans, Hjälpen ska vara av integritetsnära karaktär samt Karaktären avgör om det är ett grundläggande eller annat personligt behov.

Respektive grundläggande behov har fått en egen avsnittsrubrik 9.1.1–9.1.6. I avsnitt 9.1.2–9.1.6 har underrubriker lagts till. Samlat metodstöd för bedömning av personlig assistans för grundläggande behov, avsnitt 9.1.7.

9.1.1 Hjälp med andning

Helt ny text utifrån prop. 2018/19:145 Personlig assistans för hjälp med andning.

9.1.3 Hjälp med måltider

Text omskriven och omflyttad för att passa upplägget med underrubriker.

9.5.4 Beräkning av det totala behovet

Lagt till andning och sondmatning i områden som ska redovisas

9.6 Ersättning för retroaktiv tid

Tillägg utifrån HFD 2019 ref 34 och läs mer hänvisning till kapitel 15.

Kapitel 12

12.2.1 Särskilda skäl för högre timbelopp

Borttag av text och tillägg för att förtydliga vad som gäller.

12.2.1 Utredda och bedöma

Borttag av text och tillägg för att förtydliga vad som gäller

Metodstöd – utreda och bedöma särskilda skäl för högre timbelopp

Metodstöd i IM 2019:069 Assistansersättning – ansökan om högre belopp än schablonbeloppet publicerat 2019-06-28 inarbetat.

Kapitel 15

15.4 Redovisning när assistans har utförts innan beslut har fattats

Justerad text utifrån HFD 2019 ref 35 och Domsnytt 2019:020, som avser krav på månadsvis redovisning för tid efter Försäkringskassans omprövningsbeslut.

15.4.3 Om handlingarna kommer in för sent i vägledning 2003:6 version 24 har inarbetats i 15.4.1 När handlingarna senast ska lämnas in med tillägg utifrån HFD 2019 ref 34.

15.6.2 Redovisning är inte komplett

Under rubriken Flera räkningar för samma månad tillägg kopplat till HFD 2019 ref 34.

Version 24

Med anledning av att lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m. ersattes med lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag skedde följdändringar i 9 a § tredje stycket i LSS den 1 juli 2018. Ändringar har skett i de delar av vägledningen som 9 a § tredje stycket citeras i lagruta avsnitt 6.6 och 6.11, inledning till kapitel 9 och lagruta i avsnitt 9.3. Dessa ändringar är inte gråmarkerade.

Läsanvisning som lades till i version 23 angående att den version av vägledningen beslutades kort efter att *Högsta förvaltningsdomstolen meddelade dom i mål nr 6518-17 och att konsekvenserna av domen inte hunnit arbetas in* har tagits bort.

Kapitel 3

3.7 Ändring utifrån ny föreskrift från Socialstyrelsen om att utfärda intyg i hälso- och sjukvården, HSLF-FS 2018:54.

Kapitel 6

6.3.1 Ändrad hänvisning till rätt avsnitt i Läs mer anvisning, ej gråmarkerad.

6.5 Lagt till Läs mer anvisning under sista stycket i avsnittet *Grunden i den medicinska informationen*.

Kapitel 7

7.3.1 Lagt till hänvisning till avsnitt 6.5. samt förtydligat metodstöd.

7.5.3 Begreppet fördjupat stöd är ändrat till muntlig konsultation.

Kapitel 10

10.9.2 Tagit bort lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m. eftersom den är upphävd 2018-07-01. Lagt till lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag. Även tagit bort BFS 1992:46 Boverkets föreskrifter till lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m. och beskrivning kopplat till den eftersom den ersatts med ny föreskrift. Försäkringskassans handläggare berörs inte av föreskriften eftersom det är kommunen som handlägger ansökan om bostadsanpassningsbidrag.

Kapitel 11

Ändring i 11.2.1 och 11.2.2 för överensstämmande med skrivningar i Generaldirektörens arbetsordning för Försäkringskassan 2016:02, version 2.9. Tillägg i beskrivningen i 11.2.2 för att tydliggöra att punkterna inte är heltäckande. Tillägg i andra punkten i 11.2.2 gällande tillstånd för grupp i personkretsen och åldersgrupp.

Kapitel 12

12.3 Ändrad hänvisning till rätt avsnitt i första stycket, ej gråmarkerad.

Kapitel 14

Som följd av HFD:s dom i mål nr 6518-17 och rättsligt ställningstagande 2019:03 Utbetalning av assistansersättning när den försäkrade har anställt personliga assistenter har följande ändringar gjorts i kapitel 14:

Meningen *En assistansanordnare är någon som har tillstånd att bedriva verksamhet med personlig assistans* har strukits i 14.1.1 och meningarna *Om den försäkrade vill anställa sina assistenter måste han eller hon anmäla det till IVO (23 § LSS)* och *Om den försäkrade inte vill anställa sina assistenter måste han eller hon välja en anordnare som har tillstånd att bedriva verksamhet med personlig assistans. Läs i avsnitt 14.2.2.* har strukits i 14.2.1. Stycken har lagts till och skrivits om i 14.3 och 14.3.2 om att anordnare som saknar tillstånd att bedriva personlig assistans inte kan vara betalningsmottagare.

14.3.1. *Lydelsen och anmält det till IVO innan assistenterna har börjat sitt arbete (23 § LSS)* har strukits i andra punkten och ett nytt stycke har lagts till även som följd av FKRS 2019:03.

Kapitel 15

15.2 Del av första meningen i andra stycket har tagits bort; *...och som har tillstånd att bedriva verksamhet med personlig assistans...*

Kapitel 16

16.2 Tagit bort att bedömning vid redovisning av kostnader görs utifrån beslutet om högre timbelopp och lagt till att bedömningen görs utifrån eventuell övrig utredning.

Källförteckning

Lagar

Lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m. har tagits bort, och lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag har lagts till.

Rättsliga ställningstaganden

FKRS 2019:03 Utbetalning av assistansersättning när den försäkrade har anställt personliga assistenter har lagts till.

Föreskrifter och allmänna råd från annan myndighet

BFS 1992:46 Boverkets föreskrifter till lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m. har tagits bort.

Socialstyrelsens föreskrifter om att utfärda intyg i hälso- och sjukvården, HSLF-FS 2018:54 har lagts till.

Version 23

Förändringar med anledning av ändrad tillämpning av utbetalning till kommunen enligt 51 kap. 17 § SFB. Ändrade former för hur handläggaren tar stöd av försäkringsmedicinsk rådgivare i den försäkringsmedicinska analysen. Förmånsspecifik beskrivning finns inte längre i vägledning 2015:3 Utbetalning av förmåner, bidrag och ersättningar. Förtydligande av handläggningen när underskrift saknas på räkningen. Ändrat till eller kompletterat med omvårdnadsbidrag och merkostnadsersättning i berörda delar. Förtydligande angående vad som framgår av förarbetena kopplat till Assistans av någon som är bosatt utanför EES. Avgörande från Högsta förvaltningsdomstolen den 21 februari 2019 i mål nr 6518-17.

Läsanvisning

Lagt till att denna version av vägledningen beslutades kort efter att Högsta förvaltningsdomstolen meddelade dom i mål nr 6518-17. Därför har konsekvenserna av domen inte hunnit arbetas in i den här versionen av vägledningen. För mer information om domen och dess konsekvenser för Försäkringskassans tillämpning se Domsnytt 2019:010.

Kapitel 6

6.8 Ersatt vårdbidrag med omvårdnadsbidrag i lagrutan och lagt till att enligt övergångsbestämmelser gäller andra stycket även när vårdbidrag lämnas.

Kapitel 7

7.3.2 Lagt till att om kommunen har beslutat att en enskild har rätt till personlig assistent enligt 9 § 2 LSS, så behöver Försäkringskassan veta om beslutet gäller biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäliga kostnader för personlig assistans. Försäkringskassan ska utreda om utbetalning kan ske till kommunen enligt 51 kap. 17 § SFB. Lagt till hänvisning till avsnitt 10.3.2 *Biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäliga kostnader för sådan assistans och avsnitt 13.2 Utbetalning till kommunen när en försäkrad fått biträde av personlig assistent av kommunen*. Tagit bort hänvisning till avsnitt 16.5 (som inte längre beskriver detta) samt att Försäkringskassan senast inför den första utbetalningen ska fråga kommunen om den har beslutat om personlig assistans enligt LSS och därför kan ha anspråk på assistansersättning.

7.5.3 Förtydligat att när du behöver hjälp i den försäkringsmedicinska analysen av en försäkringsmedicinsk rådgivare kan du få ett skriftligt yttrande eller ett fördjupat stöd. Tagit bort skrivning om att fördjupat stöd är det vanligaste och att det ska ha skett innan det blir aktuellt med skriftligt yttrande eller enskild konsultation. Förtydligat att fördjupat stöd är en muntlig diskussion där du som handläggare dokumenterar i samråd med den försäkringsmedicinska rådgivaren. Dokumentationen görs i Wimimall 15892. Tagit bort att fördjupat stöd innebär att flera olika kompetenser samlas samt hur det går till och vad som gäller för andra deltagare. Tagit bort särskilt stycke om enskild konsultation samt om dokumentation. Lagt till hänvisning till vägledning 2004:07 där det finns beskrivet om dokumentation och sekretess och dataskyddsförordningen.

Kapitel 10

10.3 Lagt in lagruta gällande 9 § LSS.

10.3.2 Förtydligat skillnaden mellan biträde av personlig assistent och skäliga kostnader för personlig assistans.

Lagt till hänvisning: Läs mer om personlig assistans och assistansersättning i kapitel 1, 3 och 9 och om köp av personlig assistans eller kostnader för personliga assistenter i kapitel 14. Med anledning av hänvisningen tagit bort beskrivning av när den enskilde har rätt till personlig assistans enligt 51 kap. 3 § SFB och att assistansersättning endast lämnas om den används för köp av personlig assistans eller för kostnader för personliga assistenter.

Kapitel 11

11.1 Kompletterat den enskilde med annan som är part, angående vem som ska få ta del av uppgifter som ligger till grund för beslutet.

11.2 Lagt till hänvisning till Vägledning 2018:1 Rättelse och ändring av beslut

11.2.1 Tagit bort från följande punkt över beslut om assistansersättning av handläggare som en följd av HFD:s dom i mål nr 6518-17

- Beslut om avslag eller att assistansersättningen inte ska betalas ut till den försäkrade på grund av att den försäkrade köper assistans av en anordnare som inte har beviljats tillstånd eller fått tillståndet indraget av IVO. (51 kap. 2 § SFB jämförd med 23 § LSS)

Tagit bort *om avslag eller* i punkten ~~Beslut om avslag eller~~ att assistansersättningen inte ska betalas ut till anordnaren på grund av att anordnaren inte har beviljats tillstånd eller fått tillståndet indraget av IVO. (51 kap. 19 § SFB).

Kapitel 12

12.1 Lagt till: Schablonbeloppet avrundas till närmaste tiotal öre efter uppräknig. Om det uppräknade beloppet slutar på 5 öre, avrundas det till närmaste högre tiotal öre. (Jfr 5 § förordningen [1993:1091]).

Lagt till att även merkostnadsersättning kan täcka de merkostnader man kan ha på grund av en funktionsnedsättning.

12.2.2 Tagit bort exempel Alva.

Kapitel 13

Lagt till i punktlistan att utbetalning till kommunen avser när en försäkrad fått biträde samt ändrat från informationsskyldighet till anmälningsskyldighet för kommunen.

13.2 Ändat namn på rubriken till "Utbetalning till kommunen när en försäkrad fått biträde av personlig assistent av kommunen". Lagt in lagruta gällande 51 kap. 17 § SFB och 18 § LSS.

Avsnittet är i övrigt helt omskrivet. Där beskrivs nu i vilken situation som det kan bli aktuellt att Försäkringskassan betalar ut assistansersättningen till kommunen enligt 51 kap. 17 § SFB. Det är när kommunen har beviljat biträde av personlig assistent. I avsnittet finns ett metodstöd som beskriver vilka uppgifter Försäkringskassan behöver utreda för att kunna bedöma om utbetalning ska ske till kommunen enligt 51 kap. 17 § SFB. I avsnittet framgår också att när en försäkrad har övergått till att anlita kommunen som anordnare och köper personlig assistans av kommunen så kan utbetalning till kommunen inte ske enligt 51 kap. 17 § SFB eftersom det då inte längre är fråga om biträde av personlig assistent utan köp av personlig assistans av kommunen. Då gäller bestämmelsen om att den enskilde månadsvis under handläggningstiden ska redovisa till Försäkringskassan att assistansens utförs i enlighet med SFB samt den uppgiftsskyldigheten som regleras i 51 kap. 24 § SFB.

Läshänvisning till avsnitt 10.3.2 om biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäliga kostnader för sådan assistans, kapitel 14 om utbetalning, utförandet av personlig assistans och möjliga betalningsmottagare och avsnitt 15.4 om redovisning när assistans utförts innan beslut fattats.

Kapitel 14

Lagt till en lagruta 9 § första stycket förordningen (1993:1091) om assistansersättning som säger när assistansersättning ska kunna lyftas.

Tagit bort att Försäkringskassans vägledning (2005:1) behandlar hur ofta, när eller vid vilken tidpunkt och på vilket sätt utbetalning sker och lagt till att den behandlar utmätning.

14.3 Ändrat hänvisning till avsnitt 13.2 (från 15.5).

14.3.1 Som en följd av HFD:s dom i mål nr 6518-17 tagit bort från första punkten punktlistan: *som har tillstånd från IVO att bedriva verksamhet med personlig assistans*.

Tagit bort från sista stycket i avsnittet: *men har kvar sitt tillstånd av IVO att bedriva verksamhet med personlig assistans*.

Kapitel 15

15.3 Lagt till en hänvisning till vägledning 2004:7. Avsnittet har kompletterats med två delavsnitt (se nedan). Från tidigare 15.3 kvarstår helt orörda de fyra första styckena.

15.3.1 Nytt metodstöd som beskriver handläggningen när underskrift saknas på räkningen.

15.3.2 Nytt delavsnitt som handlar om vikten av att underteckna på heder och samvete. De tre sista styckena motsvarar de sista styckena i tidigare 15.3.

Lagt till läshänvisning till vägledning 2004:7 om heder och samvete samt samtycke och rättshandlingsförmåga

15.4 Lagt till hänvisning till avsnitt 13.2 för beskrivning av när den försäkrade har fått biträde av personlig assistent genom kommunen och vi kan betala till kommunen enligt andra regler.

15.4.4 Tagit bort hela stycket "Redovisning när assistans utförs av kommunen innan beslut har fattats". Motsvarande och förtydligad beskrivning finns nu i stället i avsnitt 13.2.

15.6.4 Nytt avsnitt "Vistelse i eller deltagande i barnomsorg, skola eller daglig verksamhet". Leder till följdändringar i numrering av övriga avsnitt under 15.6.

15.6.8 Justerat texten om bakgrunden till bestämmelsen 51 kap. 16 § andra stycket SFB. Tidigare stod det att det av förarbetena står att bestämmelsen enbart avser sådan assistans som utförs i ett land utanför EES. Förtydligat att Försäkringskassan med anledning av att bestämmelsen tillkommit är att det i vissa fall av fusk och överutnyttjande har förekommit problem med att assistenter anlitas vid vistelse i länder utanför EU eller EES-området. Och att med anledning av den bakgrunden att bestämmelsen endast ska tillämpas på assistans som utförs utanför EU eller EES-området.

Källförteckning

Lagar

Tagit bort Socialförsäkringslagen (1999:799) och Bokföringslagen (1998:1078) eftersom de inte finns med i vägledning 2003:6

Försäkringskassans Domsnytt

Domsnytt 2019:010

Domar

HFD:s dom I mål nr 6518-17

Försäkringskassans policyer, interna föreskrifter och riktlinjer

Tagit bort Försäkringskassans riktlinjer (2009:06) Att möta våra kunder riktlinjen är upphävd.

Försäkringskassans vägledningar

Lagt till Vägledning 2018:4 Omvårdnadsbidrag, Vägledning 2018:3 Merkostnadsersättning och Vägledning 2018:1 Rättelse och ändring av beslut

Ändrat namn på Vägledning 2001:7 Omprövning och överklagande av Försäkringskassans beslut.

Version 22

Förändringar med anledning av HFD 2018 ref. 21 om att egenvård kan vara grundläggande behov och HFD 2018 ref. 44 gällande taktisk kommunikation samt ändringar i SFB från och med 1 juli 2018. Genom lagändringen bemyndigades regeringen att meddela föreskrifter om högre belopp än schablonbeloppet. Regeringen har infört nya bestämmelser i förordningen (1993:1091) om assistansersättning som träder i kraft den 1 oktober 2018. Ändringar med anledning av upphävande av allmänna råden till 51 kap. 11 § andra stycket SFB. Förändringar har även gjorts med anledning av Vägledning 2017:1 Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal. Det här även gjorts ändringar som är en följd av införandet av nya IT-stödet för assistansersättningen.

Kapitel 2

2.4 Ändrad skrivning om hälso- och sjukvårdsåtgärder enligt HSL och egenvård.

2.6 Borttag av information om IVO:s omsorgsregister.

2.7.1 Ändrad skrivning i metodstödet om att göra anmälan till IVO.

2.8 Borttag av beskrivning av anmälan till Arbetsmiljöverket

Kapitel 4

Kapitlet har omarbetats med anledning av Vägledning 2017:1 Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal.

Kapitel 5

Innehållet i kapitlet är borttaget. Kapitlet lämnas tomt till kommande revidering.

Kapitel 6

6.1.1 Ändrad skrivning om hälso- och sjukvårdsåtgärder enligt HSL och egenvård i bilden under punkt 6, första meningen.

6.5 Ändrad skrivning om hälso- och sjukvårdsåtgärder enligt HSL och egenvård.

Kapitel 7

7.5.3 Ändrad skrivning Metodstöd – försäkringsmedicinsk analys med anledning av HFD 2018 ref. 21.

Kapitel 9

9.1 Ändrad skrivning om behov av hjälp med grundläggande behov med anledning av HFD 2018 ref 21.

Tillägg av text om sjukvårdande insats och egenvård med anledning av HFD 2018 ref. 21.

Borttag av text med anledning av HFD 2018 ref. 44 om taktill kommunikation.

9.1.1 Tillägg av text under rubriken Hjälp med måltider med anledning av HFD 2018 ref. 21.

Borttag av rubriken Bedömning av tid.

Borttag av text under rubriken Hjälp med måltider och tillägg av text om sondmatning.

Borttag av steg 2 i Metodstöd – bedömning av personlig assistans för de grundläggande behoven personlig hygien, på- och avklädning och måltider samt ändrad skrivning i steg 4 (nu steg 3).

9.1.2 Ändrade skrivningar under rubriken Kommunicera med andra med anledning av HFD 2018 ref. 44.

Kapitel 12

12.1 Borttag av del av mening ”, inte till exempel lönekostnader för administrativ personal eller vd.” Borttag av stycke om beräknade kostnader för grundlön, obekvämt arbetstid och sociala avgifter i schablonbeloppet.

12.2 Lagruta tillagd med 51 kap. 11 § andra stycket SFB. Text tillagd från prop. 1996/97:150 s. 138 och bet. 1996/97 SoU7y. Borttag av text med hänvisning till RAR 2002:6 till 51 kap. 11 § SFB. Borttag av text om timbelopp vid redovisning som hänvisar till 10 § föreskrifterna och borttag av text om preliminärt belopp som hänvisar till 12 § andra stycket föreskrifterna [FKFS 2016:4].

12.2.1 Text om särskilda skäl tillagd.

Text under rubriken Obekvämt arbetstid ändrad på grund av att RAR 2002:6 till 51 kap. 11 § andra stycket SFB upphävs.

12.2.2 Text om RAR 2002:6 till 51 kap. 11 § andra stycket SFB har tagits bort. Text om avrundning har tagits bort.

Text om preliminärt högre belopp har justerats.

Text om redovisning har tagits bort med hänvisning till kapitel 16 och 17.

Metodstöd – utreda och bedöma högre timbelopp, text har justerats och några frågor har lagts till samt ny rubrik: Upplärning.

Exemplet om Alva är omarbetat och exemplet Rosina är borttaget.

12.3 Text med hänvisning till RAR 2002:06 till 51 kap. 11 § andra stycket SFB har tagits bort.

Kapitel 13

13.3 Lagruta tillagd och hela avsnittet är omarbetat. Hantering av kommunens betalningsansvar ändras i samband med införandet av nya IT-stödet för assistansersättningen. Ändringar har även skett med anledning av införandet av nya bestämmelser i förordningen (1993:1091) om assistansersättning som träder i kraft den 1 oktober 2018.

Kapitel 15

15.4 Justerad skrivning för punkten arbetstiden i listan över vad ett anställningsavtal ska innehålla. Tidigare skrivning: "arbetstiden, det vill säga heltid eller deltid. Vid timanställning anges antalet avtalade timmar."

Kapitel 16

Text om avrundning borttagen. Text om kompletterande utbetalning enligt 7 a § förordningen (1993:1091) om assistansersättning tillagd.

16.2 Stycket om månadsutbetalning har omarbetats med anledning av avstämning enligt 7 a § förordningen (1993:1091) om assistansersättning. Text om RAR 2002:6 till 51 kap. 11 § andra stycket SFB har tagits bort.

16.2.1 Nytt avsnitt om avstämning enligt 7 a § förordningen (1993:1091) om assistansersättning. Lagruta har lagts till.

Kapitel 17

Text om avrundning borttagen.

17.3.3 Text om RAR 2002:6 till 51 kap. 11 § andra stycket SFB har tagits bort.

Metodstöd – fastställa det högre timbeloppet för en period över årsskiftet, har tagits bort som en följd av införandet av det nya IT-stödet för assistansersättningen.

Version 21

Förändringar med anledning av ny förvaltningslag från och med 1 juli 2018.

Läsanvisningar

Tillägg av hänvisningar till andra vägledningar.

Kapitel 3

Tillägg av beskrivning av kapitlets innehåll.

3.1 Generella bestämmelser om ansökan har tagits bort och i stället hänvisas till vägledning 2004:7 *Förvaltningsrätt i praktiken*.

Kapitel 7

Del av inledning till kapitlet har flyttats till avsnitt 7.1.

7.1 Generella bestämmelser om utredningsskyldigheten har tagits bort och i stället hänvisas till vägledning 2004:7 *Förvaltningsrätt i praktiken*.

7.2.1 Generella bestämmelser om deltagare vid utredningssamtal har tagits bort och i stället hänvisas till vägledning 2004:7 *Förvaltningsrätt i praktiken*. Ändrad skrivning om anlåtande av tolk.

7.3 Generella bestämmelser om uppgifter från någon annan har tagits bort och i stället hänvisas till vägledning 2004:7 *Förvaltningsrätt i praktiken*.

7.5.3 Hänvisning till personuppgiftslagen (PUL) har ändrats till dataskyddsförordningen (GDPR).

Kapitel 11

11 Borttag av läshänvisning. Tillägg av beskrivning av kapitlets innehåll.

11.1 Generella bestämmelser om kommunikering har tagits bort och i stället hänvisas till vägledning 2004:7 *Förvaltningsrätt i praktiken*.

11.1.1 Borttaget.

11.1.2 Borttaget.

11.2 Tillägg av hänvisning till vägledning 2004:7 *Förvaltningsrätt i praktiken*.

Version 20

Förändringar med anledning av ändring i SFB och LSS från och med 1 april 2018. Lagändringarna innebär att tvåårsomprövningar av rätten till assistansersättning tas bort, omprövning av assistansersättning ska ske i den utsträckning som rätten minskat i omfattning på grund av väsentligt ändrade förhållanden hänförliga till den försäkrade. Ändringen innebär också att personlig assistans ska kunna beviljas för väntetid, beredskap och för tid mellan aktiviteter utanför hemmet.

Kapitel 3

Borttag i kapitlet har skett med anledning av att bestämmelsen om att rätten till assistansersättning ska omprövas sedan två år förflutit från senaste prövningen upphör från och med 1 april 2018. Ändrad beskrivning av omprövning på grund av väsentligt ändrade förhållanden.

3.3 Lagt till lagruta med 51 kap 12 § SFB samt att så länge det inte uppkommer väsentligt ändrade förhållanden som är hänförliga till den försäkrade och som innebär en minskning av rätten till assistansersättning ska beslutet om rätten till assistansersättning inte omprövas.

3.4 Lagt till att Försäkringskassan är skyldig att ompröva rätten till assistansersättning.

3.5 Avsnittet Prövning av rätten till fler timmar har flyttas till nytt avsnitt (tidigare 3.6). *Metodstöd – pröva rätten till fler timmar* är omarbetat.

3.6 Ny text utifrån nya formuleringen av bestämmelsen 51 kap 12 § SFB.

Kapitel 6

6.2 Tagit bort text som är kopplat till 65 år och tvåårsomprövningar

6.3.1 Tagit bort att ett beslut om särskilda skäl vid sjukhusvistelse ska omprövas i samband med tvåårsomprövning.

6.8 Text om föräldraansvar och väntetid under dygnsvila som tidigare varit i avsnitt 9.2 andra personliga behov (version 19) har flyttats till avsnitt 6.8 Föräldraansvar. Hänvisning till Rättsligt ställningstagande *Bedömning av föräldraansvar och väntetid under dygnsvilan inom assistansersättning*.

6.9 Text om makars ansvar för varandra och väntetid under dygnsvila som tidigare varit i avsnitt 9.2 andra personliga behov (version 19) har flyttats till avsnitt 6.9 Makars gemensamma ansvar. Texten är kortad jämfört med nuvarande skrivning i 9.2 bland annat när det gäller sammanfattningen av (KRUNG 2086-11).

6.11 Ny lydelse av 9 a § LSS har lagts till i lagrutan.

Kapitel 8

8.4 Borttag av: Begreppet varaktighet har ingen relation till tidsangivelsen två år för omprövning enligt 51 kap. 12 § SFB. Det är en annan sak att rätten till assistansersättning ska omprövas efter två år.

Kapitel 9

Ny lydelse av 9 a § LSS har lagts till i lagrutor i kapitlet

Flyttat viss text från inledningen till avsnitt 9.1

Borttag av 9.1.3 och 9.2.1 Sammanfattning – frågor du behöver ta ställning till vid grundläggande behov/ andra personliga behov. Kapitel 6 och kapitel 9 ger stöd för detta.

9.2 Avsnittet är omarbetat med anledning av HFD 2017 ref. 27 och ändringar i 9 a § LSS från och med 1 april 2018.

Kapitel 11

Borttag avsnitt *Undantag från skyldigheten att kommunicera* (tidigare avsnitt 11.1.3). Avsnittet har beskrivit att det ibland kan vara motiverat att göra en snabb indragning av assistansersättning och att det i vissa situationer är motiverat att fatta ett beslut utan att kommunicera. Hanteringen har hört ihop med att Försäkringskassan tidigare som huvudregel betalade assistansersättning i förskott då det av avsnittet framkommit att om brytdatumet har passerats ska kommunikering ske på vanligt sätt.

11.2.1 Beslut av särskild utsett beslutsfattare

Ändrat formuleringen av sista punkten med anledning av ändring i 51 kap 12 § SFB.

11.2.2 Beslut om assistansersättning av handläggare

Borttag av nedanstående punkter som en följd av att omprövning av assistansersättning sedan två år förflutit utgått från 51 kap 12 § SFB

- Beslut vid omprövning om antalet assistanstimmar är oförändrat jämfört vad den försäkrade är beviljad (51 kap. 12 § SFB)
- Beslut om när utbetalningen ska upphöra vid indragning av assistansersättning, i de fall som utredningen om detta inte varit klarlagd vid beslutstillfället. (RAR 2002:6 till 112 kap. 5 § SFB).

11.3 Beslut gäller omedelbart eller vid annan tidpunkt

Tagit bort hänvisningen till Riksförsäkringsverkets allmänna råd (RAR 2002:6) till 112 kap. 5 § SFB som har varit tillämpligt om Försäkringskassan vid en tvåårsomprövning beslutar att rätten till assistansersättning helt upphör. Som en följd av detta har även

11.3.1 Metodstöd – utredning om från och med när ett beslut om indragning ska gälla tagits bort.

Kapitel 12

12.2.2 Tagit bort att beslut om högre timbelopp enligt 51 kap 11§ SFB ska omprövas vid tvåårsomprövning.

Kapitel 16

16.2 Borttag av Om kostnaderna har varit lägre än de kostnader som beaktades vid beslutet om högre timbelopp behöver Försäkringskassan utreda om förhållandena har ändrats väsentligt och om så är fallet ska beslutet om högre timbelopp omprövas. Se kapitel 12.

Kapitel 17

17.3.3 Borttag av Om kostnaderna har varit lägre behöver Försäkringskassan utreda om förhållandena har ändrats väsentligt och om så är fallet ska beslutet om högre timbelopp omprövas. Se kapitel 12.

Bilaga till vägledningen med Beslut som har fattats före lagändringarna i SFB och LSS den 1 april 2018

Version 19

Kapitel 3

Kapitlet är omarbetat och beskriver olika situationer då rätten till assistansersättning ska prövas. Här beskrivs bland annat hur ansökan ska gå till och vem som har möjlighet att underteckna en ansökan om den enskilde inte själv har förmåga. I de fall det finns generella bestämmelser hänvisas till vägledning 2004:7 Förvaltningsrätt i praktiken.

Beskrivningen av skyldigheten att anmäla ändrade förhållanden har flyttats hit från tidigare (version 18) kapitel 18. I samband med det har texten omarbetats språkligt.

Här beskrivs när det blir aktuellt att göra en omprövning enligt 51 kap. 12 § SFB – när två år har förflutit sedan senaste beslutet och vid väsentligt ändrade förhållande. Det framgår att en sådan omprövning innebär att Försäkringskassan ska pröva sakfrågan utifrån de förutsättningar som gäller vid prövningstidpunkten. Vid omprövning har Försäkringskassan även tillgång till underlag från föregående prövningar, vilket kan påverka bedömningen av vilka utredningsinsatser som krävs. Begreppen "mindre och mer omfattande uppföljningar" har tagits bort och därmed även metodstöd för uppföljningar. Beskrivningen av detta fanns tidigare (version 18) i kapitel 18, vilket inte längre finns kvar.

Beskrivning om medicinsk information har tidigare funnits i kapitel 7.

Kapitel 7

Kapitlet är omarbetat och omstrukturerat. Det inleds med en beskrivning av Försäkringskassans utredningsskyldighet. Därpå följer ett avsnitt som handlar om att hämta uppgifter från den enskilde och ett som handlar om att hämta uppgifter från någon annan än den enskilde, samt lagstöden för detta.

Metodstöd för att utreda med den försäkrade har tagits bort. Stöd för vilka uppgifter som kan behöva hämtas från den försäkrade får man i stället genom beskrivning av förutsättningarna i lagstiftningen (kapitel 6) och kapitel 9, Bedöma rätten till assistansersättning och beräkna tid.

Kapitel 13

Avsnitt 13.1 Beslut till kommunen är omarbetat.

Försäkringskassan ska skicka alla beslut om assistansersättning till kommunen. Hela beslutet, d.v.s. inte endast en underrättelse med delar av beslutet, ska skickas till kommunen.

Kapitel 14

14.3 Tagit bort hänvisning till Försäkringskassans riktlinjer [2011:36] om registrering av konto eftersom det nu framgår i riktlinjerna att de inte gäller vid kontoanmälan eller kontoändring för t.ex. assistansersättning.

Kapitel 18

Tidigare kapitel 18 *Ändrade förhållanden och uppföljning* har tagits bort eftersom det som hör hemma där numera beskrivs (omarbetat) i kapitel 3. Kapitel 18 i version 19 heter Återbetalning av assistansersättning.

Version 18

Språkliga justeringar som har gjorts i samband med omarbetning av befintlig text framgår inte i ändringsförteckningen.

Kapitel 1

Avsnitt 1.3.1 är nytt men innehåller text som i version 17 fanns i 6.2 *Bestämmelser och rekommendationer om assistansersättning*

Avsnitt 1.5 har kompletterats med stycken som i version 17 fanns i kapitel 6. Det handlar om avsnitt om *Barn med funktionsnedsättning*, *Förälder med funktionsnedsättning* och *Vad är inte personlig assistans*.

Kapitel 4

Vägledning 2017:1 *Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal* har ersatt Vägledning 2000:2, *Försäkrad i Sverige genom bosättning eller arbete* och Vägledning 2004:11, *Tillämplig lagstiftning, EU, socialförsäkringskonventioner*.

I kapitel 4 hänvisas numera i inledningen till vägledning 2017:1. Eftersom det endast finns en (denna) vägledning har några hänvisningar i kapitlet till antingen vägledning 2000:2 eller 2004:11 tagits bort utan att ersättas med någon ny hänvisning.

Kapitel 6

Kapitlet är omarbetat och innehåller vissa delar som är helt nya. En del text fanns i version 17 i kapitel 10 *Tid när assistansersättning inte lämnas*.

I avsnitt 6.1.1. *Förutsättningar i lagstiftningen* finns en bild som visar de förutsättningar som ska bedömas för rätten till assistansersättning samt i vilken ordning de ska bedömas. Bilden är kompletterad med ett metodstöd och kapitel 6 är disponerat utifrån bilden. Varje förutsättning i lagstiftningen beskrivs i ett eget stycke.

Kapitel 7

Det andra och tredje stycket i inledningen av kapitel 7 fanns i version 17 i avsnitt 6.1.

Kapitel 9

9.5.2 Beskrivningen utifrån kammarrättsdomar om hur beräkningen av om grundläggande behov i genomsnitt överstiger 20 timmar i veckan har flyttats till 6.7.

Kapitel 10

Tidigare kapitel 10 *Tid när assistansersättning inte lämnas* har tagits bort. De beskrivningar som funnits i detta kapitel har i version 18 arbetats i kapitel 6 och kapitel 15.

Som en följd av att innehållet i kapitel 10 *Tid när assistansersättning inte lämnas* har inarbetats i andra kapitel har tidigare kapitel 11–20 fått nya kapitelnummer; 10–19.

Kapitel 15

Beskrivning som i version 17 fanns i kapitel 10 har arbetats i avsnitt 15.7. Det avser avsnitten som handlar om kortare sjukhusvistelse, assistans utöver tillåten arbetstid, assistans av någon som saknar arbetsförmåga, assistans av någon som är bosatt utanför EES samt när arbetsgivaren eller uppdragsgivaren inte har uppfyllt sin anmälningsskyldighet.

Version 17

Kapitel 7

Borttag av avsnitt 7.1.1 Metodstöd – den särskilda beslutsordningen utredning, föredragning och beslut. Den särskilda beslutsordningen beskrivs i kapitel 12 och i vägledning 2004:7 *Förvaltningsrätt i praktiken*. Försäkringsprocessen 2007:2 beskriver alla aktiviteter och arbetsmoment som ingår i processen, hur de ska utföras och av vilken yrkesroll.

Kapitel 9

Inledningen till kapitel 9, avsnitt 9.1 och 9.1.1 omskrivet med anledning av FKRS 2017:02 Hjälp med det grundläggande behovet personlig hygien inom assistansersättning. Nytt Metodstöd – bedömning av personlig assistans för de grundläggande behoven personlig hygien, på- och avklädning och måltider.

Avsnitt 9.2, borttag av text och lagt till underrubriker. Nytt metodstöd för bedömning av tillsyn som andra personliga behov.

Kapitel 10

Avsnitt 10.4.2 Assistans utöver tillåten arbetstid ny text om övertid enligt 7–9 §§ ATL.

Kapitel 12

Avsnitt 12.1.1 Metodstöd – kommunicering. Ersatt ÄHS med HAPO eftersom handläggningen av assistansersättning från och med maj 2017 sker i nytt IT- stöd Handläggningsportalen (HAPO).

Kapitel 16

Borttag av avsnitt 16.7.4 Metodstöd – hantering när assistenten arbetat mer än vad som är tillåtet och avsnitt 16.7.5 Metodstöd – hantering och bedömning när en assistent saknar arbetsförmåga. Metodstöden finns i Försäkringsprocessen 2007:2.

Version 16

Hälso- och sjukvårdslag (1982:763) har upphävts 2017-04-01 och ersatts av Hälso- och sjukvårdslag (2017:30). Den nya lagen har inte inneburit någon ändring i de delar som finns i denna vägledning. Ändrat till nya lag genomgående.

Lagt till ICF och ICF-CY under förkortningar

Kapitel 7

Avsnitt 7.4.2 Möjlighet att begära medicinska uppgifter i version 15 har flyttats till 7.2 Hämta in uppgifter om den försäkrade.

Avsnitt 7.5 ny text om försäkringsmedicin och försäkringsmedicinsk analys

Version 15*Kapitel 2*

Lagt till i beskrivningen om IVO i avsnitt 2.5 när IVO kan få tillträde till en bostad för att inspektera assistansen. Beskrivningen fanns tidigare i kapitel 7.

Flyttat ett stycke från 11.3 som handlar om att IVO inom ramen för sin tillsyn ska lämna råd och ge vägledning till avsnitt 2.5.

Lagt till att Skatteverkets huvuduppgifter är att ta in skatter, sköta folkbokföringen, registrera bouppteckningar och att den som själv ska anställa sina assistenter ska anmäla det till Skatteverket för att bli registrerad som arbetsgivare.

Avsnitt 2.7 fanns tidigare i kapitel 15. Texten har omarbetats något men sakinnehållet är detsamma. Förtydligat att Försäkringskassan ska anmäla till IVO om en verksamhet som har tillstånd ger assistans till någon som tillhör en åldersgrupp eller personkrets som verksamheten inte har tillstånd för.

Lagt till ett metodstöd som beskriver anmälan till IVO.

Avsnitt 2.8 har tidigare funnits i kapitel 15. Texten har kortats ned och hänvisning görs i stället till vägledning 2001:3 *Offentlighet och sekretess?*

Lagt till att Försäkringskassan, med stöd av 2 § folkbokföringslagen, är anmälningsskyldig och ska meddela Skatteverket så snart det finns anledning att anta att någons adress inte är registrerad eller är felaktig eller ofullständig i folkbokföringen.

Avsnitt 2.11.1 har tidigare funnits i kapitel 15. Texten är anpassad utifrån Försäkringskassans riktlinjer 2009:09

Kapitel 3

Lagt till text om ansökan om högre timbelopp, vilket tidigare stod i kapitel 13.

Flyttat text som handlar om undertecknande av avtal och begäran om betalningsmottagare när den försäkrade är ett barn som inte fyllt 18 år till avsnitt 15.2 och 15.3.

Flyttat text som handlar om undertecknande av räkning när den försäkrade är ett barn som inte fyllt 18 år till avsnitt 16.3.

Kapitel 6

6.5.3 Lagt till att det sedan Rättsfallsöversikt *Personlig assistans föräldraansvar, Rättslig uppföljning 2015:1* publicerades har en dom från Högsta förvaltningsdomstolen tydliggjort i vilka fall det kan finnas rätt till assistans för annan hjälp som förutsätter ingående kunskap om personen (HFD 2015 ref. 46, Domsnytt 2015:041).

Kapitel 7

7.1 Lagt till hänvisning till vägledning 2001:3 för att läsa mer om huvudregeln om socialförsäkringssekretess och den sekretessbrytande generalklausulen i OSL.

7.1.1 Under rubrik Notis i ÄHS lagt till att en notis inte får innehålla sådant som har betydelse för ärendet. Det ska skrivas i journal.

Tagit bort avsnitt 7.3 och arbetat in delar av texten i avsnitt 2.5 respektive 10.4

7.3.1 Under rubriken Hjälp inom annat område justerat texten utifrån vad handläggaren behöver tänka på i sin utredning.

Kapitel 9

Tagit bort avsnitt 9.6.1 Beskrivningen finns i avsnitt 16.4.

Tagit bort avsnitt 9.6.2 eftersom den beskrivningen avsåg vad som gällde före 1 juli 2013 och det därefter finns en annan reglering i 51 kap. 7 § SFB. Stycket som handlar om att det inte är ett krav att lön faktiskt har betalats ut har flyttats till avsnitt 16.4 som beskriver vilka handlingar och vilken redovisning som krävs när assistans utförs innan Försäkringskassan har fattat beslut.

Kapitel 10

I avsnitt 10.4 förtydligat att eftersom förhållanden som rör den personliga assistenten kan påverka rätten till utbetalning så finns en skyldighet för arbetsgivare/uppdragsgivare att lämna vissa uppgifter till Försäkringskassan enligt 51 kap. 24 § SFB. Assistansersättning kan inte betalas ut förrän arbetsgivaren/uppdragsgivaren har redovisat dessa.

I avsnitt 10.4.2 lagt till några beskrivningar som tidigare funnits i metodstödet i 16.4. Det handlar om att väntetid jämförs med jourtid; hur beräkningsperioden ska fastställas när assistenten har företagsledande ställning och att beräkningsperioden inte alltid följer kalendermånaden eller börjar en måndag.

Kapitel 12

Kapitlet har renodlats så att det beskriver sådant som är specifikt för assistansersättningen. Avsnitten om avvikande mening, motivering av beslut, underrättelse om beslut, interimistiska beslut och omprövning/överklagande har tagits bort eftersom de är generella. För beskrivning av detta och övrig generell kunskap hänvisas till vägledning 2004:7, Försäkringskassans riktlinjer 2005:14 och vägledning 2001:7.

Omformulerat text i 12.1.3 så att det inte endast är ett visst specifikt datum som anges som brytdatum. Vid utbetalning i efterskott finns två möjliga utbetalningstillfällen och därmed också två möjliga brytdatum. Det är därför viktigt att handläggaren kontrollerar vilket brytdatum som gäller den aktuella månaden.

I avsnitt 12.2.2 tagit bort hänvisning till 10 och 11 §§ i förordningen (1993:1091) om assistansersättning eftersom de är upphävda.

12.4 är omformulerat och inleds med lagtext för att tydliggöra i vilka situationer det kan vara aktuellt. Sakinnehållet är detsamma som tidigare.

Kapitel 13

Beskrivning av ansökan om högre timbelopp har flyttats till kapitel 3. Texten om att den försäkrade ska lämna en ny ansökan om han eller hon vill att beslutet ska avse andra särskilda skäl har tagits bort. Det är inget specifikt för högre timbelopp att den som yrkar något som inte omfattas av gällande beslut behöver lämna en ny ansökan. Även texten om att det inte krävs en ny ansökan när beslutet omprövas har tagits bort. Det är inte specifikt för högre timbelopp. En prövning av rätten till högre timbelopp sker antingen utifrån en ansökan eller vid omprövning enligt 51 kap. 12 § SFB. Beskrivning av att lägre redovisade kostnader kan vara en impuls att utreda om förhållandena har ändrats väsentligt och om så är fallet ska beslutet omprövas finns numera i avsnitt 17.2 och 18.3.3 där kostnadsredovisningen beskrivs.

Texten är till viss del omskriven för att tydliggöra att bedömningen av om det finns särskilda skäl för ett högre timbelopp avser både skälen och om dessa leder till förhöjda kostnader för assistansinsatserna. Exempel på skäl är något omformulerade i förtydligande syfte men inte ändrade i sak och viss text har i stället flyttats till metodstödet.

Kompletterat med beskrivning av beslut om och kostnadsredovisning vid högre timbelopp när utbetalningen sker i efterskott.

Beräkningsexempel är uppdaterade med 2017 års schablonbelopp och något omformulerade men med samma sakinhåll som tidigare.

Kapitlet har kompletterats med ett nytt metodstöd som handlar om att utreda och bedöma högre timbelopp.

Exempel i 13.3 är uppdaterat med 2017 års schablonbelopp och omskrivet utifrån att utbetalning sker i efterskott.

Kapitel 14

Lagt till i 14.1 en situation då Försäkringskassan ska sända beslut till kommunen; om att assistansersättningen, enligt 51 kap. 19 § SFB, på den försäkrades begäran ska betalas ut till en kommun eller till någon annan som har tillstånd enligt 23 § LSS (51 kap. 21 § SFB)

Tagit bort text i 14.2 om när Försäkringskassan kan besluta att betala ut assistansersättning till kommunen enligt 51 kap. 17 § SFB. Hänvisat till avsnitt 16.5 i vägledningen där det står mer om detta.

Viss omdisponering i 14.3 samt tagit bort text med samma innehåll som stått på flera ställen i avsnittet. Tagit bort ett exempel. Lagt till att fastställande av kommunens betalningsansvar alltid ska göras den sista månaden i beviljandeperioden. Beskrivit hur mellanskillnaden mellan debiterat och fastställt timbelopp ska räknas fram vid utbetalning i efterskott respektive förskott.

Kapitel 15

Kapitlet handlar om utbetalning, utförande och möjliga betalningsmottagare. Innehållet i sak har funnits i tidigare kapitel 15 men texten är omdisponerad och omformulerad. Syftet med det omskrivna kapitlet är att ge en tydligare beskrivning av vad det innebär att ersättningen endast kan användas för köp av assistans eller kostnader för personliga assistenter och hur det påverkar möjliga utförare och betalningsmottagare. I kapitlet beskrivs också vilka förutsättningar som ska vara uppfyllda för att Försäkringskassan ska kunna medge utbetalning i förskott.

Avsnitt om *Försäkringskassans anmälningsskyldighet till Inspektionen för vård och omsorg när en anordnares tillstånd kan ifrågasättas* har arbetats in i olika delar i avsnitt 2.5 (se ovan).

Kapitel 16

Kapitlet handlar om redovisning av utförd assistans – oavsett om utbetalning sker i efterskott eller förskott. Här beskrivs den månatliga redovisningen på tidsredovisningar och räkning och syftet med denna samt Försäkringskassans utredning och bedömning av redovisade timmar. I sak har beskrivningen funnits i tidigare kapitel 16 men texten är omdisponerad och omformulerad. I avsnittet som handlar räkning finns ett förtydligande om vad som är möjligt när det gäller undertecknande genom samtycke.

Kapitel 17

Kapitlet är helt nytt och beskriver de specifika bestämmelser som gäller för redovisning när utbetalning sker i efterskott.

Kapitel 18

Kapitlet beskriver de specifika bestämmelser som gäller för redovisning när utbetalning sker i förskott. I sak har beskrivningen tidigare funnits i dåvarande kapitel 16 men den är omdisponerad och omformulerad.

Kapitel 20

Tidigare kapitel 18. Tagit bort tidigare avsnitt 18.1. Texten har i stället arbetats in i avsnitt 15.1 och nya kapitel 18.

I 20.1.2 förtydligat att det är när utbetalning har skett i förskott som det kan bli aktuellt att återkräva utbetalningen från en anordnare som en följd av att den försäkrade avlider innan ersättning som har betalats ut har förbrukats för assistans.

Tagit bort viss text i 20.2 och i stället hänvisat direkt till vägledning 2005:3

I 20.4 omformulerat texten så att det framgår att det finns en återbetalningsskyldighet enligt 108 kap. 10 § SFB om den försäkrade inte har använt all ersättning som har betalats ut enligt ett interimistiskt beslut för köp av personlig assistans eller för kostnader för personliga assistenter.

Version 14

Riksförsäkringsverkets föreskrifter (RFFS 1993:24) om assistansersättning ersattes från och med 1 oktober med Försäkringskassans föreskrifter (FKFS 2016:4) om assistansersättning. Hänvisning till föreskrifterna har ändrats genomgående. Vissa redaktionella ändringar utifrån de ändrade föreskrifterna (FKFS 2016:4) har gjorts. Ändringar som inte föranlett ändring i sak är inte gråmarkerade.

Läsanvisning – lagt till hur begreppen funktionsnedsättning och funktionshinder används i vägledningen. Fanns tidigare i 1.1.

Kapitel 1

Hela kapitlet är omarbetat. Kapitlet beskriver övergripande syftet och målet med personlig assistans och assistansersättning.

Kapitel 2

Hela kapitlet är omarbetat. Kapitlet beskriver övergripande de olika aktörerna och deras roll inom assistansersättningen, om rapporteringsskyldighet enligt LSS och anmälan om när barn far illa.

Tidigare avsnitt 2.4 som beskrev ändringar i lagstiftningen sedan 1994 har tagits bort. Vissa delar har arbetats in i andra avsnitt i vägledningen.

Kapitel 3

3.1 Lagt till motsvarande e-blankett

3.1.1 Ändrat så texten stämmer överens med 110 kap. 5 § tredje stycket SFB.

Kapitel 6

Vissa avsnitt har flyttats om inom kapitlet. Något avsnitt har flyttats från tidigare kapitel 1 hit och vice versa.

6.1 Lagt till ett stycke om faktorer som handläggaren behöver ta hänsyn till i behovsbedömningen.

6.2 Lagt till Försäkringskassans rättsliga ställningstaganden FKRS 2015:05, FKRS 2015:07 och FKRS 2016:09

6.3 Ny rubrik med delvis nytt innehåll Personlig assistans – goda levnadsvillkor, lagt till FKRS 2016:09. Text som tidigare fanns i avsnitt 1.3 FN-konvention om barnets rättigheter – barnkonventionen och avsnitt 2.2.7 2011 – barnkonventionen skrivs in i LSS och LASS har flyttats till rubriken Barn med funktionsnedsättning. Under rubriken Vad är inte personlig assistans har kopplingen till 51 kap. 4 § SFB skrivits in.

6.5.3 Under rubriken Föräldraansvar lagt till FKRS 2015:05 som handlar om hur föräldraansvaret ska beaktas för kommunikation och föräldraansvar vid sjukhusvistelse.

Kapitel 7

Lagt till ett inledande stycke som beskriver att beslutsunderlaget vid bedömning av rätten till assistansersättning består av uppgifter från olika aktörer och att det alltid ska finnas medicinsk information.

7.1 Hänvisning att läsa direkt i Vägledning 2004:7 Förvaltningsrätt i praktiken vilket har medfört att tidigare avsnitt om detta har tagits bort från kapitel 7.

7.2 Lagt till en inledande text om utredning.

7.4.1 Metodstödet – utreda behov av personlig assistans har ändrats så att svarar mot förtydligandet angående goda levnadsvillkor och annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper.

7.4.2 Tagit bort text under Besök av Försäkringskassan t.ex. att lagändringen från och med den 1 juli 2013, som reglerar i vilka situationer som IVO och kommunen får göra hembesök, inte påverkade i vilka situationer Försäkringskassan får göra det.

7.4.3 Tagit bort text under rubrik Samtycke och hänvisar till vägledning 2004:7

7.5 Ny text om medicinskt information, läkarutlåtande och metodstöd – hämta in medicinsk information. Flyttat stycket Vägran att lämna uppgifter eller inkomma med medicinska underlag (tidigare under 7.4.2) till ny rubrik 7.5.2 och bytt namn på rubriken till Möjlighet att begära medicinska uppgifter

7.6 Lagt till att försäkringsmedicinsk gruppkonsultation alltid ska genomföras i ärenden där det är aktuellt att bedöma om den försäkrade har behov av personlig assistans för annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper. Tagit bort punkten om att försäkringsmedicinsk gruppkonsultation ska ske om handläggaren bedömer att det medicinska underlaget inte är aktuellt. Det följer av Metodstöd hämta in medicinsk information vad handläggaren ska göra i en sådan situation.

7.7 Ändrat namn på avsnittet till Andra förmåner från Försäkringskassan hette tidigare Andra samhällsstöd. Kortat ned texten och hänvisar till Vägledning 2012:2 Handikappersättning och Vägledning 2012:1 Vårdbidrag.

Kapitel 9

Lagt till hänvisning till Domsnytt 2014:24 som handlar om omständigheter som kan beaktas vid bedömning av olika underlag.

9.1 Ny inledande text om grundläggande behov och bakgrunden till att det blev fem grundläggande behov och förtydligandet genom HFD 2015 ref. 46.

Lagt in att en sjukvårdande insats aldrig kan vara ett grundläggande behov enligt 9 a § första stycket LSS oavsett om den sker som hälso- och sjukvård enligt HSL eller i form av egenvård. Hänvisning till 51 kap. 5 § SFB och HFD 2012 ref. 41. En sjukvårdande insats i form av s.k. egenvård kan berättiga till personlig assistans för andra personliga behov.

9.1.1 Tagit bort skrivningen att behov av kvalificerade motivations- och aktiveringsinsatser som förutsätter ingående kunskaper om den försäkrade för att förmå honom eller henne att sköta ett annat grundläggande behov ska ses som hjälp med något av de andra grundläggande behoven med anledning av ny text i avsnitt 9.1.2.

9.1.2 Avsnittet Annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper är helt omarbetat utifrån HFD 2015 ref. 46, Domsnytt 2015:041, FKRS 2015:07 och Domsnytt 2016:017. Nytt Metodstöd för bedömning av annan hjälp som förutsätter ingående kunskap.

9.2 Lagt till att man utifrån förarbetena kan förstå att även andra personliga behov handlar om kvalificerad hjälp (prop. 1992/93:159 s. 64). Förtydligat att en sjukvårdande insats enligt HSL eller behov som tillgodoses på annat sätt inte kan ingå i bedömningen av andra personliga behov. Förtydligat att vid bedömningen av behovet av personlig assistans för att tillgodose andra personliga behov ska man dessutom bedöma om personen behöver assistanstimmar för att tillförsäkras goda levnadsvillkor. Kompletterat metodstöden i 9.1.3 och 9.2.1 med sjukvård och egenvård, det senare även med goda levnadsvillkor.

9.2 och 9.5.4 Väntetid och Beredskap justerad utifrån nya föreskrifterna (FKRS 2016:4).

9.4 Nytt avsnitt om beviljandeperiod.

9.5 Tagit bort en mening om att handläggaren behöver uppgift om när den försäkrades dygnsvila infaller och om han eller hon vistas i verksamhet enligt 106 kap. 25 § SFB. Det framgår i andra delar att tid endast ska beräknas för de behov av personlig assistans som finns.

Lagt till bestämmelserna som styr beräkningen.

9.5.2 Tagit bort text som handlar om beräkning av tid för annan hjälp som kräver ingående kunskap om den försäkrade och tillsyn som ett annat personligt behov. I all

bedömning och beräkning av tid ska Försäkringskassan utgå från i vilka situationer den försäkrade har behov av personlig assistans och beräkna tiden för det.

Kapitel 10

10.1 Avsnittet om sjukvårdande insatser är omarbetat.

10.2 Avsnittet är omarbetat. Tydliggjort att tidpunkten för institutionsvistelsen sammanfaller med tidpunkten för in- och utskrivning.

10.2.1 Hela avsnittet är omarbetat. Förtydligat att prövning av särskilda skäl endast ska ske om den försäkrade begär det. Lagt till att om den försäkrade är ett barn ska handläggaren bedöma om hjälpbehovet under en sjukhusvistelse är något som faller under normalt föräldraansvar. Förtydligat att eftersom en begäran om att Försäkringskassan ska pröva om det finns särskilda skäl enligt 106 kap. 25 § SFB inte avser en ansökan om fler assistanstimmar kan den prövningen ske trots att en försäkrad fyllt 65 år (51 kap. 8 § SFB).

10.3 I avsnittet har nu samlats beskrivning av det som gäller vid vistelse i barnomsorg, skola och daglig verksamhet, vilket tidigare fanns beskrivet i flera avsnitt. Lagt till hänvisningar till prop. 1995/96:146 där det framgår att en grundtanke i assistansreformen var att personlig assistans inte ska ersätta personal som behövs för att driva en kommunal verksamhet, t.ex. skola.

Tagit bort stycken som handlar om olika skolformer och vad som avses med skolväsendet och i stället hänvisat till skollagen och skolverkets hemsida.

10.4 Lagt till ett stycke om att den som är arbetsgivare för eller uppdragsgivare åt en personlig assistent innan assistansen börjar utföras och vid ändrade förhållanden ska lämna vissa angivna uppgifter till Försäkringskassan, enligt 51 kap. 24 § 1 SFB.

10.4.1 Tagit bort text som beskriver vad Arbetsmiljöverkets roll om minderåriga arbetar som personliga assistenter eftersom Försäkringskassan inte ersätter sådan assistans.

10.4.2 Flyttat metodstödet till 16.4.3. Ny skrivning om assistenter som har en företagsledande ställning med hänvisning till Domsnytt 2016:018. Tagit bort information om de olika kollektivavtal som finns inom området.

10.4.3 Lagt till att om en assistent får hel sjuk- eller aktivitetsersättning måste utgångspunkten vara att assistenten saknar förmåga att arbeta som assistent. Förtydligat att det enligt 51 kap. 24 § SFB är den som är arbets- eller uppdragsgivare åt en personlig assistent som är skyldig att på Försäkringskassans begäran lämna uppgifter som visar att något förhållande som anges i 16 § första stycket 3 SFB inte föreligger.

10.4.4 Tagit bort stycket om anställningsformer för assistenter som är bosatta utomlands. Det är inte en fråga för Försäkringskassan att reglera.

Kapitel 12

12.1 Ändrat till den nu gällande arbetsordningen 2016:02 som ersatt tidigare 2005:01

12.6 Tagit bort den separata punkten om att beslutsfattaren kan fatta beslut om förläggning i almanackan av period då assistansersättning beviljas (51 kap. 9 § SFB). Det följer redan av den andra punkten i listan.

12.7 Tagit bort att handläggare kan fatta beslut om ändring av förläggning i almanackan om den försäkrade vill ha andra slutavräkningsperioder. Däremot kan handläggaren fatta beslut om att fastställa en längre beviljandeperiod enligt 51 kap. 9

§ SFB, när antalet beviljade assistanstimmar endast har angetts per vecka i beslutet om rätten till assistansersättning, dvs. när det vid beslutstillfället inte var känt när assistansen skulle påbörjas.

12. 8 Tagit bort att beslutet kan gälla från en senare tidpunkt vid minskning. Det allmänna rådet kan endast tillämpas vid indragning av rätten till assistansersättning och därmed inte heller när IVO har återkallat ett tillstånd.

Kapitel 13

13.1 Hänvisning till 5 § förordningen (1993:1091) om assistansersättning avseende hur schablonbeloppet fastställs. Detta har även lett till ändringar i beskrivningen av hur Försäkringskassan vid ingången av nästföljande år ska räkna upp det högre timbeloppet för en försäkrad som i december månad har preliminär utbetalning av högre timbelopp (13.2.2).

13.2 När det gäller att förutsättningen att den försäkrades behov av särskilda assistansinsatser faktiskt medför högre timkostnader för att högre timbelopp ska kunna beviljas hänvisas till förarbetena.

13.2.1 Tagit bort stycke som beskriver hur Försäkringskassan i sitt förslag om schablonbelopp till regeringen beräknar kostnad för obekvämt arbetstid.

Kapitel 15

15.1 Lagt till hänvisning till 51 kap. 15 § SFB så att det framgår att beskrivningen avser förskottsbetalning

15.3 Förtydligat att huvudregeln är att utbetalning av assistansersättning sker till den försäkrade själv men att han eller hon kan begära att ersättningen ska betalas ut till någon annan, enligt 51 kap. 19 § SFB. Hänvisning till Försäkringskassans riktlinjer (2011:36) Registrering av konto. Förtydligat vad som gäller när utbetalning sker till någon annan enligt 51 kap. 18 § SFB.

Utifrån 3 § i FKFS 2016:4 ändrat beskrivningen av när utbetalning ska ske till någon annan på den försäkrades begäran, enligt 51 kap. 19 § SFB samt vad som gäller vid byte av betalningsmottagare.

Lagt till vilka uppgifter ett avtal om personlig assistans minst ska innehålla.

Förtydligat att om det visar sig att en anordnare inte längre har ett godkännande för F-skatt, men har kvar sitt tillstånd att bedriva verksamhet med personlig assistans så ska assistansersättningen betalas ut till den försäkrade själv. Lagt till en beskrivning om vad som händer om anordnaren inte är godkänd för F-skatt.

Lagt till en beskrivning av hanteringen när en kommun väljer att lägga ut all verksamhet med personlig assistans på en privat utförare.

Tagit bort stycket Utbetalning vid fusion. Det är inte Försäkringskassans sak att bedöma detta. Försäkringskassan ska utreda med IVO om det nya bolaget har ett giltigt tillstånd att bedriva personlig assistans.

Kapitel 16

16.1 Förtydligat kopplingen mellan köp av assistans eller kostnader för personlig assistans enligt 51 kap. 4 § SFB och redovisning av detta enligt förordningen och föreskrifterna.

16.1.1 Förtydligat att när den försäkrade ansöker om fler timmar och assistenternas utökade arbetstid kan omfattas av tidigare ingivna handlingar behöver handlingarna inte lämnas in igen (7 § FKFS 2016:4).

Uppdaterat texten utifrån 5 § FKFS 2016:4.

16.1.2 och 16.1.3 Förtydligat vad som gäller om räkning och tidsredovisningar kommer in för sent när assistansen utförs före respektive efter Försäkringskassans beslut

16.1.6 Förtydligat att om någon som är beviljad väntetid respektive enkel assistans regelmässigt och under lång tid redovisar aktiv assistans under natten eller dubbel assistans så tyder detta på väsentligt ändrade förhållanden. Det behöver i så fall utredas om förhållandena har ändrats väsentligt och om så är fallet ska ärendet omprövas. Tagit bort att Försäkringskassan i en sådan situation kan besluta att inte betala ut assistansersättning för dessa timmar.

16.2 Omformulerat stycket om samtycke. Det avgörande i det sammanhang som beskrivs är inte om det finns en fullmakt utan att det finns ett samtycke.

16.4.3 Flyttat två metodstöd som tidigare fanns i kapitel 10. Metodstödet om när assistans har utförts på arbetstid som överstiger den som regleras i lag eller kollektivavtal är något omdisponerat.

Förtydligat att för att kunna bedöma hur många timmar som kan godtas en viss månad ska handläggaren jämföra de framräknade tillåtna arbetstimmarna för hela beräkningsperioden med assistentens sammanlagda arbetstid hittills under beräkningsperioden. Förtydligat att när handläggaren bedömer hur många timmar som kan godtas så kan han/hon inte gå tillbaka till tidigare månader för att dra av väntetid i stället för aktiv tid.

16.5 Tagit bort att den försäkrade på räkningen ska lämna uppgift om anordnaren är godkänd för F-skatt.

Lagt till beskrivning av avräkning vid utbetalning med skäligt belopp och att den försäkrade på begäran ska lämna in underlag för kostnaderna samt hänvisning till FKFS.

Utifrån 17 § FKFS 2016:04 ändrat skrivningen om hanteringen av en slutavräkning som medför att en försäkrad som har fortsatt rätt till assistansersättning ska återbetala ersättningen. Förtydligat hanteringen av en skuld efter slutavräkningen som inte kan hanteras maskinellt på grund av att den försäkrade har avlidit eller rätten till ersättning har upphört.

16.5.1 Tagit bort stycket om löne- och lönebikostnader. Motsvarande reglering som fanns i 10 § RFFS 1993:24 finns inte i FKFS 2016:04.

16.5.2 Förtydligat att kostnadsredovisning följer av förordningen (1993:1091) om assistansersättning och 14 § FKFS 2016:4. Lagt till att bestämmelsen både gäller den som har beviljats assistansersättning med ett högre timbelopp eller en försäkrad som har ansökt om högre timbelopp för tid före beslut och beslutet ännu inte har fattats (14 § FKFS 2016:04).

16.5.3 Med hänvisning till 17 § FKFS 2016:4 förtydligat vilka alternativ som finns för återbetalning av felaktigt utbetalad assistansersättning.

16.6.1 – 16.6.3 Tagit bort metodstöden avseende att registrera räkning och reglera återbetalning efter redovisning av köp av assistans och kostnader för personlig assistans. Beskrivningen finns i produktionsprocess, 2007:02.

Kapitel 18

18.1 Med hänvisning till 17 § FKFS 2016:4 förtydligat hur återbetalning av felaktigt utbetalad ersättning ska ske rent praktiskt. Tagit bort hänvisning till övergångsbestämmelserna till lagen (2008:202) om ändring i lagen (1993:389) om assistansersättning.

Version 13

Genomgående har Regeringsrätten ändrats till Högsta förvaltningsdomstolen (HFD).

6.1 Behovsbedömning. Fanns tidigare i kapitel 9.

6.2 Försäkringskassans rättsliga ställningstaganden presenteras inte bara med nummer utan även med namn.

6.3 Behovet av personlig assistans för den dagliga livsföringen. Avsnittet fanns tidigare i kapitel 9. Avsnittet har flyttats till kapitel 6 då det innehåller faktorer som påverkar delar i handläggningen som beskrivs i senare kapitel; utredning (kapitel 7) och bedömning (kapitel 9). Lagt till några stycken från prop. 1992/93:159 för beskrivningen av personlig assistans och dess målsättning. I avsnittet om barn med funktionsnedsättning har vissa hänvisningar till förarbetena tagits bort eftersom detta numera regleras i 51 kap. 6 § SFB:

6.4 Uppräkning av de olika paragraferna i 51 kap. SFB samt vad de omfattar. Beskrivning av att rätten till assistansersättning prövas i flera steg. Detta åskådliggörs med en bild som tidigare fanns i kapitel 9.

6.5.1 Avsnittet om 65 års ålder har omdisponerats. Domsnytt 2013:044 har lagts till. Förtydligat att det är tillräckligt att någon har ansökt om personlig assistans hos kommunen före 65-årsdagen för att Försäkringskassan senare ska kunna pröva en anmälan från kommunen.

6.5.2 Avsnittet om boende- och vistelsesituation har skrivits om och kompletterats med uppgift om hur Försäkringskassan kan utreda vad för slags boende den försäkrade är beviljad. För ytterligare information om boende- och vistelsesituation hänvisas till kapitel 10, 11 och 12.

6.5.4 Avsnittet handlar om när behovet av hjälp tillgodoses på annat sätt. Stycket om annat samhällsstöd är flyttat från kapitel 9. Avsnittet om föräldraansvar är också flyttat från kapitel 9 och omskrivet. I avsnittet förtydligas att bedömning av föräldraansvar ska göras för respektive behov.

Analysen och ställningstagandena från Rättslig uppföljning 2015:1 har arbetats in. Det framkommer att Försäkringskassan anser att hjälp med personlig hygien **inte till någon del** omfattas av normalt föräldraansvar för barn från och med nio års ålder. Vidare framgår att Försäkringskassan anser att något föräldraansvar **inte** ska beaktas för hjälp med kommunikation i vanliga sociala situationer, t.ex. fritidsaktiviteter utanför skola, fritids och familj för barn från sex års ålder. Det framgår också att Försäkringskassan anser att tillsyn, som räknas till andra personliga behov, **helt** omfattas av normalt föräldraansvar för barn till och med fem års ålder. Försäkringskassan anser att behovet av tillsyn, som andra personliga behov, **delvis** omfattas av föräldraansvaret för barn från och med sex års ålder. Försäkringskassan anser att behovet av tillsyn som andra personliga behov **helt** faller utanför normalt föräldraansvar för barn från 12 års ålder. Aktiv tillsyn av övervakande karaktär, vilken förutsätter ingående kunskaper om barnet, kan **helt eller delvis** gå utöver ett normalt föräldraansvar för barn till och med fem års ålder.

Tillägg om FKRS 2013:01. Avsnittet om makars gemensamma ansvar är flyttat från kapitel 9 och kompletterat med Domsnytt 2012:109.

7.1 Kompletterat med hänvisning till Försäkringskassans riktlinje 2009:6 Att möta våra kunder.

7.1.1 Stycket om den särskilda beslutsordningen har skrivits om utifrån att föredragningsmissiv inte längre används. IM 2014:060 har arbetats in.

7.4.1 Stycket är ett nytt metodstöd som beskriver utredningen med den försäkrade. I avsnittet beskrivs vilka områden personlig handläggare kan behöva utreda för att få underlag för att kunna bedöma rätten till assistansersättning.

7.4.5 Några punkter har flyttats till det nya avsnittet 7.4.1.

7.4.7 Förtydligt att ställföreträdare har möjlighet att anlita ombud samt att någon annan än den försäkrade eller ställföreträdare kan skriva under genom samtycke. Hämtat från IM 2014:054.

7.5 Förtydligt att gruppkonsultation används när flera kompetenser behövs för att ge handläggaren stöd i ett enskilt ärende. Hämtat från IM 2014:071.

7.5.6 Förtydligande kring dokumentation i samband med och efter grupp-konsultationen, Hämtat från IM 2014:071.

7.6.1 Tagit bort hänvisning till 7.6.2.

7.6.2 Tagit bort skrivning om att göra avdrag för handikappersättning från retroaktivt beviljad assistansersättning.

8.4 Förtydligt att i de fall som det finns anledning att ifrågasätta den tidigare bedömningen av rätten till assistansersättning i samband med en uppföljning bör även personkretstillhörigheten prövas

9 Kapitlet har omdisponerats på så sätt att det först innehåller ett avsnitt som handlar om bedömning av rätten till assistansersättning inklusive bedömning av tid och därefter ett metodstöd som handlar om beräkningen av tid inom assistansersättningen. Flera avsnitt som tidigare fanns i kapitel 9 har flyttats till kapitel 6, se ovan.

9.1 Texten är till viss del omdisponerad. Förtydligt att handläggaren i sin bedömning ska ta hänsyn till faktorer som beskrivs i kapitel 6.

9.1.1 Viss omdisponering av texten och tillägg av frågor som handläggaren behöver ställa sig vid bedömningen av de olika behoven.

9.1.2 Lagt in Domsnytt 2014:04 som handlar om kommunikation med taktilt teckenspråk. Lagt till Domsnytt 2013:067 som handlar om tillsyn som ett annat personligt behov samt faktorer som kan påverka bedömningen om det krävs ingående kunskap för att utöva tillsyn.

9.1.3 Sammanfattning av frågor att ta ställning till vid bedömning av grundläggande behov.

9.2 Förtydligt att de faktorer som beskrivs i kapitel 6 ska beaktas vid bedömning av andra personliga behov. Domsnytt 2013:067 som handlar om tillsyn som ett annat personligt behov har lagts till. Lagt till FKRS 2013:01 som handlar om föräldraansvar och väntetid under natten. Förtydligt att väntetid och beredskap beviljas för att tillgodose den enskildes behov men att detta omvandlas till assistansstimmar när ersättningen ska betalas ut och att tiden för väntetid då divideras med 4 medan tiden

för beredskap divideras med sju. Lagt till exempel på frågor att ta ställning till vid bedömningen av väntetid.

9.2.1. Sammanfattning av frågor att ta ställning till vid bedömning av andra personliga behov.

9.4 Nytt avsnitt i form av ett metodstöd för beräkning av tid. Viss text har tidigare funnits men då varvat med text som handlar om bedömning. Viss text är helt ny. Metodstödet beskriver en enhetlig modell för beräkning av tid. Inledningsvis förtydligas att när det är dags för beräkning har olika bedömningar, inklusive bedömning av tidsåtgång redan gjorts. Hänvisning till de lagrum som styr beräkningen; 51 kap. 3 och 9 §§ SFB.

9.4.1 Beskrivning av faktorer som handläggaren behöver ta hänsyn till. Skillnaden mellan timmar per vecka om genomsnittligt antal timmar per vecka. Tidsmått timmar och minuter samt när omvandling sker till hundra delar timmar. Ett år räknas som 365 dagar och inte 52 veckor. Avrundningsregler och antal decimaler.

9.4.2 Beräkning av grundläggande behov behöver göras som ett genomsnitt per vecka, även avseende behov som inträffar med en annan frekvens. Beskrivning av hur beräkningen ska göras när behoven varierar i liten utsträckning från vecka till vecka och veckobehovet är utgångspunkten. Beskrivning av beräkningen av grundläggande behov med typdagar när det är stora variationer, t.ex. på grund av att den försäkrade vistas i olika verksamheter och detta påverkar behovet av assistans, t.ex. skola och korttidshem. Beskrivning av beräkning av tid för annan hjälp som kräver ingående kunskap när den försäkrade behöver aktiv tillsyn all vaken tid.

9.4.3 Beskrivning av beräkning av andra personliga behov. Beskrivning av beräkning av tid för kommunikation som infaller samtidigt med en annan aktivitet samt beräkning av tid när den försäkrade behöver tillsyn all vaken tid men inte i form av ett grundläggande behov utan som ett annat personligt behov.

9.4.4 Beskrivning av vad som ska framgå av beräkningen. Beskrivning av omvandling från väntetid eller beredskap till assistanstimmar. Beskrivning av att beräkning av det totala antalet assistanstimmar ska ske utifrån det exakta antalet dagar i perioden och fördelningen av timmar under perioden när behovet varierar.

9.5 Bytt plats på texten som beskriver tid efter respektive före 1 juli 2013.

10.1 Förtydligat att 51 kap. 16 § SFB reglerar utbetalningen av assistansersättning, inte rätten till ersättning.

10.4 Lagt till att skolväsendet även omfattar gymnasieskola.

10.6.2 Förtydligat vad som gäller när arbetstiden regleras i kollektivavtal och kopplat till EU:s arbetstidsdirektiv. Utvecklat beskrivningen av lagen om arbetstid m.m. i husligt arbete samt förtydligat att arbetstiden kan regleras i kollektivavtal även om assistenten är anställd av den assistansberättigade själv. IM 2014:067 och 2014:131.

11.3.8 Hänvisning till Domsnytt 2014:005 utifrån vilken Försäkringskassan bedömer att placering i familjehem inte är en sådan institutionsvistelse som avses i 106 kap. 24 § SFB.

11.4.3 Hänvisning till Domsnytt 2014:005 utifrån vilken Försäkringskassan bedömer att placering i familjehem inte är en sådan institutionsvistelse som avses i 106 kap. 24 § SFB.

11.7 Förtydligat avsnittet om när särskilt utbildningsstöd kan bli aktuellt Ändrat till förordning 2011:1163 och Specialpedagogiska skolmyndigheten

12.3 Texten är justerad med anledning av att behovsbedömningsstödet inte kommer att bestå av två delar utan att både utredning och bedömning kommer att vara samlad i samma dokument. I övrigt ingen ändring i beskrivning av hanteringen.

12.6 Lagt till att beslutsfattaren ska fatta beslut i samband med uppföljning enligt 51 kap. 1 § SFB om behovet av antalet assistanstimmar är förändrat.

12.7 Lagt till att handläggare fattar beslut om oförändrat antal timmar vid uppföljning enligt 51 kap. 12 § SFB.

12.8 Lagt till att det så kallade rådrummet inte gäller när IVO har dragit in ett tillstånd.

12.13 Lagt till att även ett beslut av kammarrätten att inte meddela prövningstillstånd kan överklagas till Högsta förvaltningsdomstolen.

13.1 Ändrat till 2015 års schablonbelopp.

13.2 Ändrat till högsta möjliga timbelopp 2015. Ändrat beräkningen av kostnaden för arbete på obekvämt arbetstid utifrån 2015 års schablonbelopp.

13.2.2 Exempler är omräknade utifrån 2015 års schablonbelopp.

13.3 Exemplet är omräknat utifrån 2015 års schablonbelopp.

15.2 Tagit bort Socialstyrelsen och ersatt med IVO. Lagt till femte stycket till 23 § LSS i avsnittet om att utbetalning inte ska ske om anordnaren saknas tillstånd. Tagit bort skrivning om att rådrummet skulle vara tillämpligt när anordnaren inte har tillstånd.

15.7.1 Lagt till att IVO kan återkalla tillstånd enbart på grund av ekonomisk misskötsamhet.

16.1 Lagt till att köp av eller kostnader för personlig assistans ska redovisas enligt Försäkringskassans föreskrifter för att förutsättningarna i 51 kap. 4 § SFB ska vara uppfyllda.

16.1.3 Ändrat hänvisning från 110 kap. 52 § SFB till 51 kap. 4 § SFB avseende stöd för att hålla inne utbetalning om handlingarna inte har lämnats i tid.

16.1.7 Tagit bort text om att Försäkringskassan i vissa situationer kan betala ut ersättning till kommunen med stöd av 51 kap. 18 § SFB. Det är inte relevant i detta sammanhang.

16.2 Förtydligat hanteringen om god man inte anser sig kunna skriva under räkningen. Ombud kan då i stället skriva under, genom samtycke.

16.4.3 Omarbetat och utvecklat avsnittet – metodstöd – om hanteringen när assistenten är beviljad sjuk- eller aktivitetsersättning och hur samarbetat mellan handläggare assistansersättning och handläggare sjuk- eller aktivitetsersättning ska gå till.

16.5.1 Tagit bort felaktig skrivning om hantering av räkning m.m. med anledning av dom om fler timmar för retroaktiv tid.

17.2 och 17.3 Hela avsnittet är omarbetat med anledning av att Försäkringskassan inte längre använder begreppet tvåårsomprövning, utan uppföljning efter två år. Förtydligat att det är tidpunkten för Försäkringskassans senaste grundbeslut eller beslut efter uppföljning som är avgörande för när nästa uppföljning ska ske, även om beslutet därefter har överklagats och avgjorts i domstol. Det gäller även om den assistansberättigade innan två år har förflutit ansöker om fler timmar, oavsett om

ansökan leder till avslag eller beslut om fler timmar. Förtydligat att om det bedöms finnas väsentligt ändrade förhållanden så sker prövning av rätten till assistansersättning därefter utifrån de författningar, den rättspraxis och den normering som tillkommit sedan det tidigare grundbeslutet. Exemplet är ändrade utifrån detta förtydligande. Metodstödet är nytt med anledning av att Försäkringskassan har förtydligat hur arbetet med uppföljningar ska gå till

Version 12

2.2.8 Ändringar i SFB från 2013-07-01 i sammandrag.

3. Ombud kan underteckna ansökan på heder och samvete. Lagstadgad retroaktiv tid. Avvisa ansökan.

7.2.1 Förtydligas att frågor får ställas till anordnare av personlig assistans.

7.2.2 Assistansanordnare är skyldig att på begäran lämna uppgifter.

7.3 Arbetsgivare ska lämna vissa uppgifter om personliga assistenter innan assistans börjar utföras och vid ändrade förhållanden.

7.4.1 Besöka personen av Försäkringskassan och kommunen. IVO får inspektera. Vägran att ta emot besök och inspektion.

7.4.6 Även om den försäkrade har ombud ska han eller hon själv lämna de uppgifter som begärs

9.3.1 Domsnytt om varma bad. Förtydligande om fysiskt nära inte måste vara kontakt hud mot hud. Rubrik beräkning av tid har lagts under Personlig hygien och Måltider. Domsnytt om kommunikation med taktilt teckenspråk.

9.3.3 Förtydligande om tidsberäkning och motivering.

9.4 Bakgrund till att jourtid ersatts av väntetid i föreskrifterna.

9.7.2 Retroaktiv ersättning för tid efter den 1 juli 2013.

10.2 Vistelse på hospice och öppen psykiatrisk tvångsvård.

10.4 Domsnytt om dubbel assistans i verksamheter.

10.6 Nytt avsnitt om när assistansersättning inte kan betalas ut av orsaker som beror på den personliga assistenten.

12.2.1 Nytt avsnitt om undantag från skyldigheten att kommunicera.

12.3 Utvecklad skrivning om kommunicering och information om tänkt beslut.

12.7 Nya punkter om beslut som kan fattas av handläggare.

13.2.1 Domsnytt om högre timbelopp för arbetsledare.

13.3 Nytt avsnitt om skäligt timbelopp.

14.5 Nytt avsnitt om kommunens anmälningsskyldighet.

15.2 Utvecklad skrivning om tillståndskrav, anmälningsskyldighet, tillsyn och utbetalning för verksamhet med personlig assistans.

15.3 Utvecklad skrivning om möjliga betalningsmottagare.

15.7 Beskrivning av Försäkringskassans anmälningsskyldighet till IVO.

16.1 Beskrivning av vilka krav som ställs på tidsredovisning m.m. för att ersättning ska kunna betalas ut. I vilka fall avtal, tidsredovisning och räkning ska lämnas in och av vem. Vilka uppgifter en handling som styrker anställning minst ska innehålla. Vad som gäller när assistans har utförts innan beslut och efter beslut om beviljande. Vad som gäller när assistans har utförts efter avslagsbeslut men innan ärendet slutligen har avgjorts. Här beskrivs också vad som gäller när assistans har utförts av kommunen i avvaktan på Försäkringskassans beslut.

16.4.3 I vilka fall alla redovisade timmar inte kan godtas.

17.1 Beskrivning av skyldigheten att anmäla ändrade förhållanden, bl.a. vid utlandsvistelse.

17.3 Komplettering av metodstöd vid handläggning av tvåårsomprövningar.

18.1 Tillägg om återbetalningsskyldighet och om den försäkrade inte köpt assistans för hela beloppet. Även tillägg om kostnader för assistansen för den som själv anställer sina assistenter.

18.2 Beskrivning av att beslut om återbetalning kan riktas till flera förutom till den försäkrade samt av återbetalning om den försäkrade avlider.

Version 11

1. Uppdaterat med aktuell information angående funktionshinderspolitiken, FN konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och strategiska myndigheter och delmål. Nytt avsnitt om FN-konvention om barnets rättigheter.

2.1.3 Socialstyrelsen har sedan 1 januari 2010 tillsynsansvaret över verksamhet enligt LSS, tidigare var det länsstyrelserna.

2.4 Lagt till rubriker för år då ändringarna gjorts för att underlätta läsningen.

2.4.6 Omskriven text med små tillägg.

2.4.7 Ny text tillägg i LSS från och med januari 2011 och SFB samt ändring i LSS från och med 1 maj 2011.

3.1.1 Lagt till att ett barn själv kan ansöka som är 15, men om barnet inte själv har förmåga så krävs båda vårdnadshavarnas underskrift om barnet är under 18. Tillägg om undertecknanden av avtal med assistansanordnare

3.2 Lagt till 15 § 8 LSS.

3.4 Hänvisat till rätt avsnitt i vägledningen Försäkringskassan och Förvaltningslagen.

6.1 Lagt till FKRS 2012:05, borttag av FKRS 2006:3 som har utgått 2011-07-06.

7.1.1 Lagt till att det ska framgå av föredragningsmissivet om handläggaren har träffat barnet och barnets eventuella åsikter. Förtydligande under rubriken *sociala förhållanden och samhällsstöd*. Lagt till att behovsbedömningsstödet, ska användas vid utredningen om rätten till assistansersättning.

7.2 Lagt till rubriker under avsnittet, samt beskrivit det lagstöd Försäkringskassan har när det gäller begära uppgifter. Beskrivit kundmötet med barn. Lagt till att lämpligt att Försäkringskassan anlitar auktoriserad tolk samt vägran att lämna uppgifter.

7.2.1 Förtydligande angående betalning av utlåtanden.

7.2.2 Ny text angående medicinska underlag.

7.2.3 Metodstödet – hämta in uppgifter: personligt möte, möte med barn, hämta in uppgifter från barnomsorg, skola, daglig verksamhet och korttidsvistelse, relevanta kontakter inom hälso-sjukvården samt behovsbedömningsstödet.

7.2.7 Ändring i 16 § LSS angående kommunens ansvar.

7.2.8 Omskrivning angående information om funktionsnedsättningar

7.2.9 Ändrat handikapporganisationer till funktionshindersorganisationer.

7.3 När ska försäkringsmedicinsk konsultation ske?

7.4.1 Ändrat till vägledning 2012:2 *Handikappersättning*

7.4.2 Ändrat till vägledning 2012:1 *Vårdbidrag*

8.1 Lagt till att ingen bedömning av föräldraansvaret ska göras vid personkretsbedömningen. Beskrivning av vikten av att det framgår av de medicinska underlagen vilka utredningar som ligger till grund vid ställningstagandet av den medicinska diagnosen.

8.4 LSS personkrets – tredje gruppen, lagt till HFD 2012 ref. 8.

9. I kapitel 9 är det nya skrivningar i flera avsnitt med anledning av ändring i 6 § Riksförsäkringsverkets föreskrifter [RFFS 1993:24] om assistansersättning angående jour och beredskap, Rättsfallsöversikt (Anser 2012:2) samt Bedömning av aktiviteter utanför hemmet inom assistansersättning (FKRS 2012:05)

9.2 Vad är inte personlig assistans?

9.5 Ändrat i avsnittet med anledning av att Försäkringskassan inte längre ska använda 184 dagar under en sexmånadersperiod, utan exakt antal dagar i perioden.

9.6 Borttag av avsnitt om jour och beredskap. Beskrivning av väntetid (tidigare jour) och beredskap finns i beskrivningen under andra personliga behov 9.4.

9.6.1 Ändrad skrivning med anledning av väntetid, och beskrivning av vad som avses med dygnsvila. Exempel om George är borttaget.

9.6.2 Behov som tillgodoses på annat sätt

9.6.3 Barn med funktionsnedsättning: Tillägg med anledning av Rättsfallsöversikten och beskrivning om när det inte är aktuellt att beakta något föräldraansvar.

9.6.5 Makars gemensamma. Tillägg vad som inte bedöms ingå i makars ansvar för varandra.

9.6.8 Dubbel assistans. Tillägg angående hjälpmedel och bostadsanpassning och vad som ska framgå av utredningen när det gäller dubbelassistans.

10.2 Tillägg att vistelse eller vård på hospice är att betrakta som sjukhusvistelse.

10.2.1 Kortare sjukhusvistelse, förtydligande.

10.4 Ändrad skrivelse angående skolväsendet med anledning av att skollagen 1985:1100 har ersatts av skollagen 2010:800

10.5 Sjukvårdande insatser, exempel på situationer då det kan finnas skäl att närmare utreda med den medicinskt ansvarige om en insats är sjukvård eller egenvård.

11.3 Tillägg angående Socialstyrelsens tillsyn. Borttag av hänvisningen till Socialstyrelsens allmänna råd 1994:1 under de avsnitt 11.3.1, 11.3.4, 11.3.5 och 11.3.8 på grund av att det har upphört och ersatt med hänvisar till rätt avsnitt i prop. 1992/93: 159 då skrivningen är den samma. Lagt till SOSFS 2012:6 under bostad med särskild service för barn eller vuxna.

11.5 Ändrad skrivning med anledning av ny skollag.

11.9 Ny text om hjälpmedel och bostadsanpassningsbidrag

12.7 Beslut om assistansersättning av handläggare. Tillägg.

12.8.1 Förtydligt i exempel Isak att det är efter tillämpning av rådrummet.

12.11 Interimistiska beslut, ändrad text.

12.13 Ersättning för retroaktiv tid, tillägg angående muntligt anställningsavtal (retroaktivt).

13. Ändrat till högre timbelopp på alla ställen där det tidigare stod förhöjt timbelopp, detta har även gjorts på andra avsnitt i vägledningen där detta står. Förtydligt vad som avses med löne- och lönebikostnader, beslut om högre timbelopp, särskilda skäl för högre timbelopp, speciell kompetensarbetsledning, obekväma arbetstid. Exempel omräknat utifrån 2013 års belopp.

14. Ändring med anledning av ändring i 16 § LSS. Exempel Anton har förtydligt att det under denna period var 184 dagar.

15.2 Tillståndskrav, anmälningsplikt, tillsyn och utbetalning för verksamhet med personlig assistans. Tillägg beskrivning om då rådrummet kan tillämpas.

15.3 Tillägg: Åtgärder som ska göras i samband med att den försäkrade blir myndig, där vårdnadshavarna tidigare har undertecknat begäran om utbetalning till en anordnare.

15.9 Tillägg: kollektivavtal kan reglera vad som ingår i begreppet arbetstid.

15.10 Ny text om minderåriga arbetstagare – assistenter.

16.1 Tillägg fördelning av beviljad tid under dygnet.

16.2 Ersatt ordet handledare till arbetsledare.

16.4.3 Ny text om ifrågasatta timmar.

16.5 Borttag av övergångsbestämmelser till lagen (2008:202) om ändring i lagen (1993:389) om assistansersättning).

16.5.3 Högre eller lägre kostnader vid slutavräkningen, tillägg.

17.2 Tillägg att det högre timbeloppet ska omprövas i samband med tvåårsomprövning. Tillägg om assistansersättning gynnande beslut och om de grundläggande hjälpbehoven på grund av rättspraxis inte är över 20 timmar om den försäkrade ansöker om ökning innan två år har passerat sedan senaste beslutet.

Version 10

Den särskilda beslutsordningen ändrades den 1 januari 2012 till en process i två steg. Den tidigare föredraganderollen togs bort. Ändringarna finns i kapitel 7 och 12.

7.1.1 Metodstöd – den särskilda beslutsordningen utredning, föredragning och beslut.

9.6.9 Tillfälligt utökat behov eller regelbundet återkommande behov? Hänvisning till Socialstyrelsens allmänna råd (1994:1 s. 58) har tagits bort då den har upphört. Texten finns dock kvar.

10.2.1 Kortare sjukhusvistelse. Två meningar har omformulerats för att bli tydligare.

12.1 Beslut av särskilt utsedd beslutsfattare.

12.2 KommunikERING.

12.3 Metodstöd – kommunikering.

12.4 Rätten att lämna uppgifter muntligt.

12.5 Avvikande mening.

12.8 Beslut gäller omedelbart eller vid en senare tidpunkt. Omformulering.

Version 9

2.2 Rapporteringsskyldighet enligt LSS. Förändringar i SoL och LSS innebär förändringar i Försäkringskassans skyldighet att rapportera om missförhållanden.

3.1.1 Undertecknande. Tillägg om föräldrars undertecknande av ansökan.

3.4 Avvisa ansökan. Helt nytt avsnitt.

7.2.5 God man, förvaltare och ombud vid besök. Helt nytt avsnitt.

7.3 Försäkringsmedicinsk konsultation. Helt nytt avsnitt.

12.5 Beslut om assistansersättning av särskilt utsedd beslutsfattare. Tillägg.

12.6 Beslut om assistansersättning av handläggare. Tillägg.

12.7 Beslut gäller omedelbart eller vid en senare tidpunkt. Förtydligande om att beslut kan gälla från ett specifikt datum.

13.1 Timbeloppet. Förtydligande vad som avses med löne- och lönebikostnader.

13.2.1 Obekväm arbetstid. Tillägg om hur kostnad för obekväm arbetstid beräknas.

14.3 Kommunens betalningsansvar. Förtydligande om när återbetalning till kommunen sker.

14.4 Sjukdom hos ordinarie assistent. Tillägg om hur Högsta Förvaltningsdomstolen tagit ställning till om schablonbeloppet kan anses täcka kostnaderna för sjuklön.

15.2 Tillståndskrav, anmälningsskyldighet, tillsyn och utbetalning för verksamhet med personlig assistans. Tillägg om utbetalning och tillstånd.

15.3 Underlag inför beslut om utbetalning. Nytt avsnitt om Fusion.

15.3.1 Kan barn själva anställa sina assistenter? Förtydligande.

15.6 Olika bolagsformer. Nytt avsnitt.

15.7 När är det möjligt att köpa assistans av sitt eget bolag eller sin egen enskilda firma? Nytt avsnitt.

15.8. Hushållsgemenskap. Tillägg och ändringar.

15.10 Möjligheter för Försäkringskassan att lämna information till Socialstyrelsen, Skatteverket och Arbetsmiljöverket. Tillägg och ändringar om när anmälan kan ske, även till Socialstyrelsen och Skatteverket.

15.10.1 Metodstöd – informera Socialstyrelsen, Skatteverket och Arbetsmiljöverket. Metodstödet har skrivits helt om.

17.3 Metodstöd – handläggning av tvåårsomprövningar. Nytt.

18.2 Övrigt om återbetalning. Förtydligande och tillägg.

Version 8

9.3 Ändringar i grundläggande behov

9.3.1 Ändringar i personlig hygien, måltider och klä av och på sig samt förflyttning och omfattning.

Version 7

7.7.1 Metodstöd särskild beslutsordning.

7.2 Hämta in uppgifter, Försäkringskassan kan med stöd av 110 kap. 14 § 1 SFB begära läkarutlåtande från den privata sjukvården.

7.3 Avsnittet handlar om möjligheten att betala för utlåtanden.

7.2.2 Metodstöd – hämta in uppgifter. Här framgår bland annat att handläggare, vid prövning av tillhörighet i grupp 3 i personkrets, ska konsultera försäkringsmedicinsk rådgivare vid förstagångsprövningar.

9.2 Exemplet om Kevin har tagits bort.

9.5 Exemplet om Gudrun har tagits bort.

9.6.8 Ändrade skrivningar om dubbel assistans.

13.1 Schablonbeloppet.

13.2.2 Nytt exempel om utredning av förhöjt timbelopp.

15.2 Tillståndskrav, anmälningsplikt, tillsyn och kontroll av verksamhet med personlig assistans.

Vägledningen har omarbetats med anledning av att socialförsäkringsbalken har trätt i kraft den 1 januari 2011. Avsnitt med språkliga och materiella ändringar och kodifiering av praxis har gråmarkerats, men inte avsnitt med enbart ändringar av laghänvisningar.

Hela vägledningen innehåller en stor mängd språkliga ändringar. Det vanligast förekommande är att begreppet den ersättningsberättigade har ändrats till den

försäkrade. Andra begrepp som har ändrats är begreppet *det fastställda timbeloppet* som ändrats till *schablonbeloppet*.

Begreppet *provisoriskt beslut* har genomgående i och med införandet av SFB bytts ut till *interimistiskt beslut*. Detta är endast en språklig ändring och ingen ändring av juridisk betydelse.

Viss rättspraxis från Regeringsrätten och tidigare Försäkringsöverdomstolen har blivit inskriven i lagtexten. För handikappersättning, vårdbidrag och assistansersättning har följande praxis blivit inskriven i lagtexten:

I 51 kap. 6 § anges att Försäkringskassan, vid bedömningen av rätten till assistansersättning, ska bortse från det hjälpbehov som en vårdnadshavare normalt ska tillgodose enligt föräldrabalken med hänsyn till barnets ålder, utveckling och övriga omständigheter.

Version 6

Samtliga kapitel från och med kapitel 4 har bytt kapitelnummer på grund av att ett nytt kapitel 4 har tillkommit och därmed förskjutit numreringen.

Kapitel 1. Tillägg som av misstag hade fallit bort i version 5.

Kapitel 4. Helt nytt kapitel om försäkringstillhörighet.

Kapitel 5. Delar av avsnitten har tagits bort då uppgifterna täcks upp av kapitel 4. Tillägg av EG-förordning 883/2004 och viss justering av exempel med anledning av detta.

Kapitel 8. Exempel Ragnar är borttaget från avsnitt 8.4 Varaktigt funktionshinder, då det innehåller en diagnos som inte stämmer med ny tolkning.

Kapitel 12. Tillägg i avsnitt 12.2.1 angående metodstöd för kommunikering. Tillägg och förtydligande i avsnitten 12.5, 12.6 och 12.7 angående vem som tar ställning till/fattar beslut om försäkringstillhörighet samt när beslut ska gälla och metodstöd vid indragning.

Kapitel 15. Tillägg i avsnitt 15.2 om byte av betalningsmottagare samt metodstöd.

Version 5

Kapitel 3. Tillägg har gjorts om undertecknande av handling.

Kapitel 8. Komplettering har gjorts om beräkning av grundläggande behov i olika slag av verksamheter. Ett metodstöd har lagts in.

Kapitel 9. Komplettering om assistansersättning vid sjukhusvistelse.

Kapitel 12. Komplettering har gjorts om kostnader för arbetsmiljöinsatser.

Kapitel 13. Ändringar har gjorts om kommunens betalningsansvar.

Kapitel 15: Avsnittet om slutavräkning har kompletterats.

Kapitel 17. Avsnittet har kompletterats vad gäller betalning av sparade medel vid byte av assistansanordnare.

Version 4

Kapitel 1. Här beskrivs Socialstyrelsens nya rekommendationer om begreppen funktionshinder och funktionsnedsättning liksom FN:s konvention om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Kapitel 3. Avsnittet om var ett ärende handläggs har tagits bort. Undertecknande av ansökan för barn har kompletterats.

Kapitel 8. Avsnittet om grundläggande behov har kompletterats.

Kapitel 10. Avsnittet om särskilt utbildningsstöd har ändrats på grund av ändrat huvudmannaskap.

Kapitel 12. Ändringar har införts på grund av ändrad lagstiftning och ändringar i förordningen från den 1 juli 2008. Ändringar i allmänna råd, RAR 2002:6, om vilka kostnader som bör ingå i kostnadsslagen enligt förordningen, har införts.

Kapitel 13. Förtydligande om vad underrättelse om beslut till kommunen bör innehålla.

Kapitel 14. Avsnitten om hushållsgemenskap, skattskyldighet och barn som egen arbetsgivare har utvecklats. Avsnittet om tid som jämställs med lämnad assistans har ändrats.

Kapitel 15. Kapitlet har ändrats på grund av lagändringen den 1 juli 2008 (redovisning av assistansersättningen). Skrivningen om särskilda skäl för utbetalning efter slutavräkning har utvecklats. Ett metodstöd för registrering av redovisning och återbetalning har införts.

Kapitel 16. Avsnittet om när omprövning ska göras har utvecklats.

Kapitel 17. Kapitlet har kompletterats med de ändrade reglerna den 1 juli 2008 om återbetalning.

Version 3

Kapitel 6. Metodstöd har införts om att skriva föredragningsmissiv.

Kapitel 8. Metodstöd har införts om att skriva beslut om rätten till assistansersättning.

Kapitel 11. Här beskrivs den förändrade beslutsordning som infördes den 1 januari 2008. Från detta datum upphörde bestämmelsen om att en socialförsäkringsnämnd ska fatta beslut om rätten till assistansersättning och vissa andra beslut. Alla beslut fattas numera av tjänsteman hos Försäkringskassan. Vissa beslut måste fattas av en särskilt utsedd beslutsfattare. Det har införts en beskrivning av avvikande mening samt av rätten att lämna uppgift muntligt och muntlig handläggning. Metodstöd har införts som handlar om kommunikering.

Kapitel 15 och 17. Från den 1 juli 2007 får Försäkringskassan ta ut ränta vid beslut om återbetalning och avbetalning. I kapitel 15 och 17 har därför texten om att dröjsmålsränta inte får debiteras tagits bort och ersatts av en hänvisning till vägledningen om fordringshantering.

Version 2

Bakgrund till ändringen

I vägledningen 2003:6 Version 1 Assistansersättning angavs att assistansersättning inte kunde betalas ut vid vissa angivna vistelse- och boendeformer enligt 9 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, och vid vissa speciella skolformer så som elevhem vid statliga specialskolor och boende vid riksgymnasium. Skrivningen grundade sig på två omständigheter.

Den ena var innehållet i LSS och dess förarbeten. I 9 c § LSS sägs att i de aktuella insatserna i form av vistelse- och boende ingår omvårdnad. I omvårdnaden ingår bland annat hjälp med grundläggande behov. Hjälp med grundläggande behov är också ett villkor för att beviljas assistansersättning. I begreppet omvårdnad ingår en skyldighet att ge stöd och hjälp med personliga behov som personer inte kan klara själv (prop. 1992/93:159, s. 181–182). I och med att omvårdnad ingår i de aktuella insatserna drogs slutsatsen att assistansersättning inte kunde beviljas eftersom de grundläggande behoven täcks av kommunens beslut om att bevilja LSS-insatserna ifråga.

Den andra omständigheten var innehållet i det allmänna rådet till 4 § första stycket LASS. Eftersom den försäkrade får stöd av samhället i form av vård och omvårdnad i de aktuella vistelse- och boendeformerna bör dessa former betraktas som institution enligt 4 § LASS. Detta innebar att assistansersättning inte kunde betalas ut eftersom assistansersättning inte får betalas ut vid vård på en institution.

Försäkringskassan uppmärksammades på att myndigheten kan ha dragit för långtgående slutsatser vid tolkning av bestämmelserna i 4 § LASS. Efter övervägande beslutade Försäkringskassan att upphäva rekommendationerna i första och andra styckena till 4 § LASS. Vägledningen ändras därefter.

Ändringar i kapitel 9

Text som härrör till de upphävda rekommendationerna har tagits bort (avsnitt 9.2).

Exemplet "Jan" under avsnitt 9.4.1 har tagits bort.

Ändringar i kapitel 10

Text som härrör till de upphävda rekommendationerna har tagits bort (avsnitt 10.3, 10.5.1, 10.5.2).

Text som härrör till Försäkringskassans tidigare tolkning, att assistansersättning inte kan betalas ut i samband med den aktuella insatsen med hänvisning till att omvårdnad ingår i insatsen enligt 9 c § LSS, har tagits bort. I stället har text lagts till som säger att assistansersättning kan betalas ut för tid då personen är på eller vistas i aktuell insats för de omvårdnads- och assistansbehov som inte tillgodoses genom insatsen (avsnitt 10.3.6, 10.3.7, 10.3.8, 10.3.9).

Version 1

Vägledningen har arbetats om i sin helhet för att i så stor utsträckning som möjligt följa ett ärendes gång från ansökan, beslut, utbetalning tills dess definitiva slut. Nedan ges först en beskrivning av förändringarna utifrån vägledning Assistansersättning 2003:6. Därefter en beskrivning av den nya vägledningen, 2003:6 version 1, och vad som har ändrats i sak i respektive kapitel.

Kapitel 1. Inledning har delats upp och utvecklats till kapitel 1. Inledning och 2. Handikappreformen och rättighetslagstiftning.

Kapitel 2. Vilka personer omfattas av lagen, har delats upp och innehållet återfinns i kapitel 4. Vilka personer omfattas av lagen och 5. Förutsättningarna för rätten till assistansersättning.

Kapitel 3. LSS personkrets återfinns i kapitel 7 med samma namn.

Kapitel 4. Behov av personlig assistans återfinns i kapitel 8. Bedömning av rätten till assistansersättning.

Kapitel 5. Olika boende- vistelse- och vårdformer och kapitel 6. Avgränsningar till annat stöd, har upphört. Innehållet i båda kapitlen har renodlats så att allt som rör 4 § LASS återfinns i kapitel 9. Tid så assistansersättning inte betalas ut och övrigt som behandlar avgränsningar till annat samhällsstöd återfinns i kapitel 10. LASS och andra stödformer.

Kapitel 7. Kommunen och Försäkringskassan. Avsnitt som behandlar anmälan från kommunen och hörande av kommunen återfinns i kapitel 3. Ansökan. Resterande återfinns i kapitel 13. Kommunen och Försäkringskassan

Kapitel 8. Assistansersättningens storlek återfinns i kapitel 12. Assistansersättningens timbelopp. Avsnitten som behandlar tid som jämställs med lämnad assistans, hushållsgemenskap, skattskyldighet och arbetstider återfinns i kapitel 14. Utförande av beslut.

Kapitel 9. Utbetalning. Kapitlet har upphört. Frågor som berör hur ofta utbetalning sker, när eller vid vilken tidpunkt utbetalning sker, till vem, på vilket sätt och vems som aviserar om utbetalning återfinns i Försäkringskassans vägledning 2005:1 *Utbetalning av socialförsäkringsförmåner*. Resterande delar återfinns i kapitel 14. Utförande av beslut om det gäller utbetalning m.m. och kapitel 15. Redovisning och avräkning om det gäller tidsredovisning, räkningar och slutavräkningar m.m.

Kapitel 10. Ansökan, utredning och beslut, har delats upp och innehållet återfinns i kapitel 3. Ansökan, 6. Utredning och dokumentation, 8. Bedömningen av rätten till assistansersättning och 11. Beslut om assistansersättning.

Kapitel 11. Ändrade förhållanden och omprövning och 12. Återbetalningsskyldighet. Återfinns i kapitel 16 och 17 med samma namn.

Kapitel 13. Assistansersättning och andra socialförsäkringsförmåner, har upphört. Informationen återfinns i kapitel 6. Utredning och dokumentation.

Sammanfattning

Skrivningen om socialförsäkringslagen och förordning 1408/71 har utvecklats.

Läsanvisningar

Sista avsnittet under "Hänvisningar" har ändrats för att stämma överens med den nya myndigheten Försäkringskassan.

Ny rubrik "Vägledningens uppbyggnad" beskriver att vägledningens innehåll och kapitel följer ärendets gång från ansökan, beslut och utbetalning till ärendets definitiva slut.

1. Inledning

Se kommentar ovan.

Kapitlet har arbetats om för att bättre belysa såväl bakgrunden till dagens handikappolitik. Ett mer utförligt resonemang om begreppen handikapp, funktionshinder och

funktionsnedsättning förs. Större vikt har lagts vid den nationella handlingsplanen för handikappolitiken som också leder vidare till sektorsansvaret och etappmålen för Försäkringskassan. Handikapperspektivet och de olika perspektiv som Försäkringskassan arbetar utifrån beskrivs kortfattat.

2. Handikappreformen och rättighetslagstiftningen

Nytt kapitel. Se kommentar ovan.

Stor vikt har lagts vid att belysa bakgrunden till LSS och LASS. 1989 års Handikapputredning har använts som utgångspunkt. Kapitlets inledning beskriver alltså hur LSS och LASS kom till, mot vilken historisk bakgrund och vilka principer som var och är vägledande i lagstiftningen. Detta berördes övergripande i tidigare vägledning.

Nytt är också att alla insatser enligt LSS anges.

Avsnittet om "personlig assistans – en ny insats" har utvecklats och syftar till att skapa en bättre förståelse för begreppet personlig assistans och insatsen personlig assistans. RegR dom 301-03 ref RA 31 har arbetats in.

Avsnittet om "LSS – Kommunens ansvar" har utvecklats. Kommunens basansvar tydliggörs och skillnaden mellan personlig assistans enligt LSS och assistansersättning enligt LASS lyfts fram.

Avsnittet om "LASS – Statens ansvar" har utvecklats. Försäkringskassans roll är att bedöma rätten till och administrera assistansersättningen, inte att anordna eller fungera som anordnare för personlig assistans.

2.2 Anmälningsskyldighet enligt LSS – nytt.

2.3 Är Försäkringskassan skyldig att anmäla missförhållanden som rör barn? – nytt.

2.4 Förändringar i lagstiftningen – nytt.

3. Ansökan

Nytt kapitel. Se kommentar ovan.

3.1 Ansökan om assistansersättning. Skrivning om 8 § LSS är ny. Ny skrivning om var ett ärende ska handläggas med anledning av den nya myndigheten Försäkringskassan med utgångspunkt i Försäkringskassans arbetsordning.

3.1.1 Undertecknande. Huvudregeln enligt föräldrabalken är att en ansökan ska undertecknas av båda föräldrarna vid gemensam vårdnad när de ansöker om assistansersättning för barnets räkning. I annat fall avvisar Försäkringskassan ansökan.

3.1.2 Ansökan av dödsbo för den avlidnes räkning – nytt.

3.2 Anmälan. En anmälan från kommunen bör vara skriftlig – nytt.

4. Vilka personer omfattas av lagen

Se kommentar ovan.

Kapitlet har arbetats om och utvecklats i sin helhet. Exempel har arbetats in för att belysa informationen i texten. Aspekter som bosättningsbaserad förmån enligt SofL, förordningen 1408/71, vårdförmån enligt förordning 1408/71, när en person lämnar respektive kommer åter till Sverige samt förhållandet att en person bor i annat EU-land och arbetar i Sverige belyses.

5. Förutsättningar för rätten till assistansersättning

Kapitlet är nytt. Se kommentarer ovan.

5.1 Bestämmelser om assistansersättning – nytt

5.3 Viktiga bedömningsmoment – nytt

5.3.1 65 års ålder. Ny skrivning om att personkretstillhörigheten inte behöver prövas i det fall den sökande inkommer med ansökan efter 65-årsdagen och dessutom aldrig har varit berättigad assistansersättning.

5.3.2 Boende- och vistelsesituation. Har utvecklats med vad som framkommer i de handikappolitiska målen gällande bostad för personer med funktionshinder.

6. Utredning och dokumentation

Kapitlet är nytt. Se kommentarer ovan.

6.1 Utredning och handläggning. Avsnittet har utvecklats och belyser viktiga principer i utredningsförfarandet utifrån FL.

6.1.1 Jäv – nytt.

6.3 Andra samhällsstöd – nytt.

6.3.1 Handikappersättning. Avsnittet har uppdaterats.

6.3.2 Vårdbidrag. Avsnittet har uppdaterats. RegR dom 12061-1995 Ref Rå 1997 ref 23 I har arbetats in.

7. LSS personkrets

Avsnitt "Underlag och personkretstillhörighet" fanns delvis i tidigare vägledning under kapitel 10. Avsnittet har utvecklats.

7.4 LSS personkrets – tredje gruppen. De kriterier som anges i 1 § 3 LSS har delats upp i fyra delar i stället för tre som tidigare. Innebär dock ingen ändring i sak. Ett kriterium är "varaktigt funktionshinder". Betydelsen av varaktigt, själva begreppet, har utvecklats utifrån vad som framkommer i prop. 1992:93/159. Nytt är skrivningen om att begreppet varaktigt inte har någon relation till tidsangivelsen två år i tvåårsomprövningen. Nytt är också att det faktum att funktionshindret inte får bero på normal åldrande inte ses som ett självständigt kriterium.

7.4.1 Tredje gruppen och små barn. Stycket har utvecklats. Avsnittet står i relation till personkretstillhörighet enligt grupp 3 LSS.

8. Bedömning av rätten till assistansersättning

Detta kapitel innehåller i stort sett detsamma som tidigare väglednings kapitel 4. Behovet av personlig assistans. Skillnaden är att flera delar har utvecklats.

8.1 Behovsbedömning – delar av texten fanns i kap. 10. Se kommentar ovan.

8.3 Grundläggande behov. Nytt i detta avsnitt är:

Skillnaden mellan LSS och LASS

Vikten av att ta ställning till samtliga grundläggande behov.

Att ett grundläggande behov är ett grundläggande behov oavsett orsaken till behovet.

Att varje vecka för vilka assistansersättning ska beviljas ska uppfylla kravet på att behov av personlig assistans för de grundläggande behoven ska överstiga i genomsnitt mer än 20 timmar per vecka för att assistansersättning ska kunna beviljas.

Rättsligt ställningstagande om beräkningen av tid för att tillgodose de grundläggande behoven inom assistansersättningen.

I bedömning av de grundläggande behoven beaktas inte dubbel tidsåtgång i det fall personen har behov av dubbel assistans vid de grundläggande behoven.

Den tid för vilken assistansersättning ska beviljas ska också uppfylla kravet på rätten till assistansersättning.

Att kommunicera med andra är ett eget fristående grundläggande behov. I bedömningen av behov av personlig assistans för att kommunicera med andra är det viktigt att utreda i vilka situationer som behovet uppstår för att nå delaktighet.

Annan hjälp som förutsätter ingående kunskap om personen med funktionshinder är ett eget fristående grundläggande behov. En given förutsättning i bedömningen är att personen har behov av ett personligt utformat stöd som utförs av ett begränsat antal personer. Behovet av personlig assistans för annan hjälp som förutsätter ingående kunskap avser därför en särskild kunskap som i högsta grad är kopplat till individen utifrån dennes individuella förutsättningar.

8.5 Totala behovet av assistansersättning. Ny rubrik och nya exempel. Delar av texten fanns i 4.4 Behovsbedömningen enligt LSS/LASS.

8.6 Olika omständigheter att ta hänsyn till vid bedömning av behovet av personlig assistans. Nytt i detta avsnitt är:

8.6.1 Jour och beredskap. Behovet av jour kan i regel endast infalla under dygnsvila.

8.6.4 Barn med funktionshinder. Hela avsnittet har utvecklats för att belysa hur barns behov av assistansersättning ska utredas. Utgångspunkterna för resonemanget är prop. 1992:93/159 och prop. 1995/96:146 samt RegR Dom 12061-1995.

Det är bara de hjälpbehov som går utöver vad som är normalt för ett barn i ifrågavarande ålder som läggs till grund för bedömningen av behovet av personlig assistans. Det innebär att föräldrarnas ansvar för ett barns omvårdnad helt naturligt måste bedömas vara mer omfattande ju yngre barnet är.

RegR har i ett avgörande bedömt att behoven av hjälp med de grundläggande behoven i den mening som avses i 9 a § LSS är av begränsad omfattning för ett barn utan funktionshinder i tolv års ålder (RÅ 1997 ref. 23 I). Det är därför inte möjligt att med hänvisning till föräldraansvaret bortse från någon nämnvärd del av den tid som krävs för att tillgodoses barnets grundläggande behov.

Slutsatsen av domen är att föräldrar inte har ansvar för att tillgodose de grundläggande behoven rent praktiskt i tolv års ålder.

Vid utredning om ett barns behov av personlig assistans med de grundläggande behoven är det lämpligt att utreda barnets totala behov av hjälp med samtliga grundläggande behov. Därefter tas ställning till vad av det totala behovet av hjälpen med de grundläggande behoven som beror på funktionshindret. En jämförelse ska göras med de behov ett barn utan funktionshinder i samma ålder har. Det är alltså det extra omvårdnadsbehovet som ska ligga till grund för rätten till assistansersättning.

Men hänsyn till domen som refereras ovan, RÅ 1997 ref. 23 I, gäller detta tillvägagångssätt för barn upp till tolv års ålder. För barn i tolv års ålder och därutöver bedöms behovet av personlig assistans för de grundläggande behoven på samma sätt som för vuxna.

När ställning ska tas till behov av hjälp med andra personliga behov är det åldersadekvata behov, det vill säga behov som är rimliga utifrån barnets ålder, som ska vara vägledande utöver de behov som är föranledda av funktionshindret. Detta gäller oavsett om barnet är yngre eller äldre än tolv år. Även för barn gäller att insatserna ska göras tillsammans med barnet som ett led i det personliga stödet. I förarbetena anges det att vid bedömning av om personen har behov av en insats enligt LSS måste jämförelser göras med den livsföring som kan anses normal för personer i samma ålder (prop. 1992/93:159, avsnitt 14.1, s. 172).

I övrigt gäller samma principer för vad som är personlig assistans för barn som för vuxna. Personlig assistans är ett personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer. Den personliga assistansen är ett medel för att ett barn med funktionshinder ska kunna leva ett liv så likt andra barn i samma ålder som möjligt.

8.6.8 Dubbel assistans. Avsnittet har förändrats på så sätt att referat av KRNS 1985-1997 tagits bort. Avsnittet har utvecklats med vad som är viktigt att ta ställning till när det gäller att utreda behovet av dubbel assistans.

Behovet av dubbel assistans kan uppstå både i situationer som gäller grundläggande behov och andra personliga behov. Det är individens behov av dubbel assistans som är avgörande för om dubbla timmar kan beviljas. Behov som kan härledas till assistenten eller anordnaren ingår inte i bedömningen av rätten till assistansersättning. Försäkringskassan ska inte heller ta hänsyn till assistenternas schema eller behov för att kunna lägga ett schema.

För att utreda behovet av dubbel assistans är det viktigt att ta ställning till:

- i vilka situationer den dubbla assistansen behövs
- varför behov av dubbel assistans finns
- när behov av dubbel assistans finns
- i vilken omfattning dubbel assistans behövs

Behovet av dubbel assistans kan infalla både vid vissa avgränsade moment och under längre perioder. En given förutsättning i utredningen av dubbel assistans är att det redan finns en assistent. Beräkningen av den dubbla assistansen avser därför endast de moment där den dubbla assistansen behövs. Momenten däremellan ingår inte i beräkningen av den dubbla assistansen. Det är således endast tiden för den andra assistentens faktiska insatser som beaktas.

8.6.9 Tillfälligt utökat behov eller regelbundet återkommande behov? Rättsligt ställningstagande om regelbundet återkommande behov inom assistansersättningen.

9. Tid då assistansersättning inte betalas ut

Nytt kapitel. Se kommentar ovan.

Allt som rör 4 § LASS, om tid då assistansersättning inte betalas ut, samlas på detta sätt i ett nytt kapitel.

9.3 Gruppbostad. RegR Dom 3824-2002 har arbetats in.

9.4.1 Övrig skolgång och utbildning. Avsnittet belyser 4 § LASS i förhållande till övrig skolgång som inte ingår i det allmänna skolväsendet.

10. LASS och andra stödformer

Nytt kapitel. Se kommentar ovan.

10.1 Bostad enligt LSS och SoL – en möjlighet att leva som andra – nytt.

10.2 Begreppet omvårdnad – vad innebär det? – nytt.

10.3 LASS och LSS. Delar av avsnittet fanns i Kapitel 6. Nytt är att varje insats enligt 9 § 9 LSS beskrivs och förhållandet till LASS belyses. De olika ställningstagandena vad gäller de olika insatsernas förhållande till LASS är nya.

10.5 LASS och speciella skolformer. Delar av avsnittet fanns i kapitel 6. Nytt är att skolformerna beskrivs mer utförligt och att förhållandet till LASS belyses.

11. Beslut om assistansersättning

Nytt kapitel. Se kommentar ovan.

11.2 Beslut i samband med prövning om assistansersättning. Nytt avsnitt där alla beslut om assistansersättning, SFN och av tjänsteman, återges i kronologiskt.

12. Assistansersättningens timbelopp

Se kommentar ovan.

Begreppet "schablonbelopp" har ersatts med "timbelopp" vilket är det som används i lagtexten.

12.2 Förhöjt timbelopp. Avsnittet har utvecklats för att bättre beskriva hur bedömningen av rätten till förhöjd ersättning ska gå till.

12.2.2 Utredning av det förhöjda timbeloppets storlek. Avsnittet har utvecklats med hur en utredning av beloppets storlek ska gå till.